

Mervi Manelius

**YRITTÄJYYSMYÖNTEISEN OPPIMISYMPÄRISTÖN RAKENTAMINEN
OPPILAITOSOSUUSKUNNAN AVULLA**

Case OSAO/Pikisaaren yksikkö

YRITTÄJYYSMYÖNTEISEN OPPIMISYMPÄRISTÖN RAKENTAMINEN OPPILAITOSOSUUSKUNNAN AVULLA

Case OSAO/Pikisaaren yksikkö

Mervi Manelius
Opinnäytetyö
Kevät 2014
Yrittäjyyden ja liiketoimintaosaamisen
koulutusohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu

Liiketalouden ylempi ammattikorkeakoulututkinto, Yrittäjyyden ja liiketoimintaosaamisen koulutusohjelma

Tekijä: Mervi Manelius

Opinnäytetyön nimi: Yrittäjyysmyönteisen oppimisympäristön rakentaminen oppilaitososuuskunnan avulla – Case OSAO/Pikisaaren yksikkö

Työn ohjaaja: Katja Aalonen

Työn valmistumislukukausi ja – vuosi: kevät 2014

Sivumäärä: 55 + 3 liitesivua

Opinnäytetyön toimeksiantajan Oulun seudun ammattiopiston (OSAO) Pikisaaren yksikön toimintakulttuuri on yrittäjämäistä ja yrittäjyyteen suuntaavaa. Yrittäjyysmyönteisen oppimisympäristön ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi vuoden 2014 käyttösuunnitelman kärkihankkeeksi on otettu opiskelijoiden työssäoppiminen yrittäjänä sekä osuuskuntatoiminnan käynnistäminen. Peruseriaate yrittäjyysopinnoissa on, ettei yrittäjyys ole enää erillinen opintokokonaisuus vaan se on asenne ja toimintatapa kaikissa opinnoissa.

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää miten OSAO/Pikisaaren yksikön opettajat ja opiskelijat suhtautuvat oppilaitososuuskuntaan ja löytyykö yksiköstä tarvittavaa innokkuutta ja halukkuutta perustaa oppilaitososuuskunta. Tavoitteena oli myös selvittää mitä kokemuksia osuuskunnista on ja mikä merkitys oppilaitososuuskunnalla olisi oppimisympäristön kehittäjänä Pikisaaren yksikössä.

Opinnäytetyö on tehty laadullisena tapaustutkimuksena, jossa tieto on hankittu keskustelemalla, haastattelemalla, osallistumalla sekä havainnoimalla tutkimuksen kohteena olevan koulutusorganisaation henkilökuntaa ja opiskelijoita sekä toimijoita muista oppilaitososuuskunnista. Teoriapohjana on käytetty opetuksen tutkinnon perusteita ja opetusministeriön yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivoja sekä osuuskuntatoiminnan perusteita.

Opinnäytetyön tulokset osoittavat kiistatta, että osuuskuntatoimintaan on kiinnostusta sekä perustamiseen halukkuutta Pikisaaren henkilöstön keskuudessa. Osuuskunnan katsotaan nopeuttavan opiskelijoiden valmistumista sekä luovan innovatiivisen oppimisympäristön. Osuuskunta tuo myös näkyvyyttä käsi- ja taideteollisuusalan ammattilaisille ja mahdollistaa verkostoitumisen muiden alojen kanssa. Opinnäytetyön tuloksia ja tutkimuksen yhteydessä kerättyä materiaalia sekä yhteystietoja voidaan hyödyntää, kun oppilaitososuuskunta perustetaan.

Asiasanat:

yrittäjyys, oppimisympäristö, työssäoppiminen, oppilaitososuuskunta, käsi- ja taideteollisuusalan ammatit

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Entrepreneurship and Business Competence

Author: Mervi Manelius

Title of thesis: Development of entrepreneurial learning environment via an educational cooperative - Case OSAO/Pikisaari

Supervisor: Katja Aalonen

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2014

Number of pages: 55+ 3

This thesis was commissioned by the Pikisaari Unit of Oulu Vocational College that values entrepreneurial principles in its operation. On-the-job learning and encouraging cooperative activity were chosen as the main themes in the 2014 operation plan in order to maintain and develop favourable entrepreneurial learning atmosphere. The basic principle of the entrepreneurship training is that it is not a separate study module but rather an attitude and a standard in all activity.

The objective of this thesis was to investigate how the students and teachers at the unit relate to the idea of an educational cooperative, and whether they are willing and enthusiastic enough to establish one. Another objective was to examine the nature of past experiences with educational cooperatives and the relevance of cooperatives with regards to the development of the learning environment in the Pikisaari Unit.

This thesis is a qualitative case study based on involvement, observation, discussions and interviews with the personnel and students of the educational organization in focus of this study, as well as with members from other educational cooperatives. The main theoretical framework is based on the basic principles of degree studies and the guidelines of the Ministry of Education's entrepreneurship education as well as the foundations of cooperatives.

The results of this thesis indicate inarguably that among the personnel of Pikisaari, there is interest and will-ingress to pursue cooperative activity. Cooperatives are perceived to speed up graduation and create an innovative learning environment. A cooperative provides the visibility of professions in arts and crafts as well as enables networking with other industries. The material, results of this thesis as well as the contact information can be utilized in the process of establishing a cooperative in Pikisaari.

Keywords:

entrepreneurship, learning environment, on-the-job learning, educational cooperative, arts and crafts professions

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	7
1.1 Johdatus aiheeseen	7
1.2 Opinnäytetyön toimeksiantaja	8
1.3 Opinnäytetyön lähtökohdat ja tavoitteet	9
1.4 Tutkimusmenetelmät	11
2 OSAO/PIKISAAREN YKSIKÖN AMMATILLISET PERUSTUTKINNOT	15
JA YRITTÄJYYSKASVATUS	
2.1 Koulutuksen järjestäminen	15
2.2 Yrittäjyyskasvatus ja oppimisympäristö	16
2.3 Käsi- ja taideteollisuusalan ammatillinen peruskoulutus	18
2.4 OSAO/Pikisaaren yksikön perustutkinnot	19
2.5 Yrittäjyyttä tukeva oppimisympäristö	20
2.5.1 NY Vuosi yrittäjänä -ohjelma	21
2.5.2 Pikisaaren käsityöläisyyden perinteet ja arvostus	23
2.5.3 ”HOPE YTY” Yrittäjyyttä ja työssäoppimista yhdessä	24
3 OPPILAITOSOSUUSKUNTA	26
3.1 Yleistä osuuskunnasta	26
3.2 Oppilaitososuuskunnat	29
3.3 Käsityöala ja osuuskunnat	30
3.4 Käsityöalan työllisyys	30
3.5 Esimerkkejä oppilaitososuuskunnista	31
4 OSAO/PIKISAAREN YKSIKÖN LÄHITULEVAISUUDEN MUUTOKSET	34
4.1 Rahoitusjärjestelmän muutos ja tutkinnon uudistus	34
4.2 Hakujärjestelmän muutos ja Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki	35
4.3 Osekkin organisaatiomuutos ja tilaratkaisut	36
5 TUTKIMUSTULOKSET	37
5.1 Tutkimuksen eri näkökulmat ja tutkimuksen toteuttaminen	37
5.2 Käsi- ja taideteollisuusalan näkyvyyden lisääminen	38
5.3 Osuuskunta NY Vuosi yrittäjänä -ohjelman jatkopolku ja työssäoppimispaikka	39
5.4 Asiakastyöt ja verkostoituminen	40
5.5 Taustatyö oppimisympäristön kehittämiseen	41

5.6 Pikisaaren yksikön opiskelijoiden antamia kehittämissuhteita	42
5.7 Osuuskunta KuKaPa.....	44
6 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	46
LÄHTEET.....	49
LIITTEET	56

1 JOHDANTO

1.1 Johdatus aiheeseen

Yrittäjyys ja yrittäjyyskasvatus liitetään nykypäivänä kiinteästi yrittäjyyskoulutukseen. Yrittäjyyskasvatus on osa elinikäistä oppimista, jossa on kyse elämänhallinnasta, vuorovaikutuksen ja itsensä johtamisen taidoista, kyvystä vastata innovaatioihin sekä muutoksiin. Yhteiskunta, työt ja työelämä muuttuvat koko ajan. Yhteiskunnan kehityksen takaamiseksi koulutusjärjestelmillä on yhä suurempi merkitys ja vastuu tarjota tulevaisuuden yrittäjille riittävä ammatillinen koulutus. Suomen valtion taholta opetusministeriön tavoitteena on ammatillisessa oppilaitoksessa vahvistaa opiskelijoiden yrittäjämäistä asennetta ja lisätä yrittäjyyden houkuttelevuutta yhtenä uravaihtoehtona. Jokaisella oppilaitoksella on toimintakulttuurinsa, joka heijastuu yhteisön jäsenten toiminnassa, ajattelussa, tottumuksissa, päätöksenteossa. Yrittäjämäinen ja yrittäjyyteen suuntaava toimintakulttuuri nousee ammatillisissa oppilaitoksissa tulevaisuuden menestystekijäksi. (Opetusministeriö 2009, 12–16.)

Yrittäjämäistä ja yrittäjyyteen suuntaava toimintakulttuuria ylläpidetään ja kehitetään myös käsi- ja taideteollisuusalan opetusta tarjoavassa OSAO/Pikisaaren yksikössä. Tästä osoituksena on se, että vuoden 2014 käyttösuunnitelman kärkihankkeeksi on otettu työssäoppiminen yrittäjänä sekä osuuskuntatoiminnan käynnistäminen. Toimintatavoitteena on selvittää ja sisäistää mitä resursseja ja koulutusta ja työtä yhdistävä työssäoppiminen vaatii ja samalla löytää Pikisaaren yksikön oppimisprosesseja parhaiten tukeva osuuskuntatoimintamalli, joka samalla tukee ja kehittää oppilaitoksessa tuloksellisesti toiminutta NY-ohjelmaa (Ny Vuosi yrittäjänä – opinto-ohjelmaa). Yrittäjämäistä toimintakulttuuria ei luoda ilman joustavuutta, luovuutta, riskiöttoa, innovatiivisuutta, suunnittelutaitoa tai yhteistyökykyä. Yrittäjämäinen ammatillinen oppilaitos tarvitsee tavoitteisiin pääsemiseksi ennen kaikkea motivoituneita ja opiskelunsa tuloksellisesti loppuun vieviä opiskelijoita, mutta myös opiskeluun kannustavia, työhönsä sitoutuvia ja ammattitaitoaan kehittäviä työntekijöitä sekä yrittäjyysmyönteistä oppimisympäristöä tukevia yhteistyökumppaneita, asiakkaita ja työelämänedustajia.

1.2 Opinnäytetyön toimeksiantaja

Opinnäytetyön toimeksiantaja oli Oulun seudun koulutuskuntayhtymään (Osekk) kuuluva Oulun seudun ammattiopiston (OSAO) Pikisaaren yksikkö. Osekk on vuonna 1994 perustettu kahdeksan kunnan; Hailuodon, Muhoksen, Kempeleen, Iin, Tyrnävän, Lumijoen, Limingan ja Oulun muodostama koulutusorganisaatio, jonka tehtävänä on järjestää työelämälähtöisiä koulutuspalveluja tulevaisuuden haasteisiin Osekin yhteisten arvojen mukaisesti. (Osekk 2014a, hakupäivä 17.4.2014.) Yhteistä strategiaa ohjaavia arvoja ovat oikeudenmukaisuus ja rehellisyys, luovuus ja rohkeus sekä vastuullisuus. Osekin strategiaa uudistetaan parhaillaan, koska Oulun ammattikorkeakoulu yhtiöitettiin ja se irtautui kuntayhtymästä 1.1.2014 alkaen. Strategiatyötä tehdään vuorovaikutteisesti ja Visio 2020 näkee Osekin ammatillisen koulutuksen ja työelämän uudistajana. (Osekk 2014b, hakupäivä 17.4.2014.)

Osekin koulutuspalvelut toteutetaan Oulun seudun ammattiopiston 12 koulutusyksikössä, jotka sijaitsevat Oulussa, Muhoksella, Kempeleessä, Limingassa, Pudasjärvellä ja Taivalkoskella. Oulun seudun ammattiopistossa koulutusta on seitsemällä koulutusalueella: kulttuuriala, yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala, luonnontieteiden ala, tekniikan- ja liikenteenala, luonnonvara- ja ympäristöala, sosiaali- ja terveys- ja liikunta-ala sekä matkailu-, ravitsemus ja talousala. Erillisiä yksiköitä ovat Aikuis- ja työpaikkakoulutus, Haukipudas, Kaukovaion liiketalous, Kaukovaion tekniikka, Kontinkangas, Liminka, Muhos, Myllytulli, Pikisaari, Taivalkoski ja Pudasjärvi, joiden toimintaa ohjaa ja kehittää rehtorin toimisto. (OSAO 2014a, hakupäivä 17.4.2014.) Oulun seudun ammattiopistossa opiskelee noin 11 300 opiskelijaa, joista nuorten koulutuksessa n. 6000 ja aikuiskoulutuksessa n. 5 300. Henkilökuntaa on noin 970. Koulutustarjonnassa on kahdeksan koulutusala, 32 perustutkintoa ja 63 koulutusohjelmaa. (Osekk 2013, hakupäivä 17.4.2014.)

OSAO/Pikisaaren yksikkö on yksi Oulun kaupungin alueella sijaitsevasta seitsemästä koulutusyksiköstä, jossa 20.1.2014 tilastointipäivän mukaan opiskeli 262 opiskelijaa. Opiskelijoita opettaa, ohjaa, palvelee ja tukee 45 opetus- ja tukipalveluhenkilöä. Yksikön toiminnasta yksikkötasolla vastaa yksikönjohtaja Seija Lehto. Pikisaaren yksikössä on opetusta nuorille opetusperusteisessa perustutkinnossa kulttuurialalla ja tekniikan- ja liikenteenalalla. Lisäksi aikuiset voivat opiskella näyttötutkintoperusteisesti ryhmänä koru- ja restaurointialalla sekä yksittäisenä opiskelijana muillakin ammattialoilla.

Pikisaaren yksikkö on Oulun toiseksi vanhin ammatillinen oppilaitos, jonka ovat perustaneet sisarukset Gustafva ja Mathilda Alcenius vuonna 1882. Koulun perustarkoituksena oli opettaa porvaristytöille käsityötaitoja. Koulun nimi sekä myös tarjottava koulutus ovat muuttuneet aikojen saatossa useaan otteeseen. Samoin koulun fyysinen paikka on muuttunut usein ennen kuin oppilaitos sai nykyisen paikkansa Pikisaassa, Oulun Villatehtaan tiloissa 1980. Vuonna 1981 koulu siirtyi Oulun kaupungin omistukseen. Oulun käsi – ja taideteollisuusoppilaitos OKTO siirtyi vuonna 1995 Oulun seudun koulutusyhtymän ylläpitojärjestelmään. Kuntayhtymän nimi oli tosin silloin Oulun seudun ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä OSAKK. Oppilaitoksen nimi muuttui v. 2000 Oulun kulttuuri ja tekniikan oppilaitos, Pikisaaren toimipisteeksi. Nykyinen nimi, Oulun seudun ammattiopisto Pikisaaren yksikkö, on ollut vuodesta 2005. (Rakennusrestaurointi opiskelijat 2005, 4, 31.) Tällä hetkellä Pikisaaren yksikön opetustiloja on Villatehtaan lisäksi Suola-makasiinissa, Keltaisessa talossa, Mallassaunassa, päärakennuksessa sekä Oulun kaupungilta vuokratussa Vanhassa Villatehtaassa.

Osekk/OSAOn organisaatio sekä eteenkin OSAO/Pikisaaren yksikkö ovat minulle kehittämistehävän tekijänä tuttuja, koska olen ollut Pikisaaren yksikön taloussihteerinä elokuusta 2009 lähtien. Pienessä yksikössä, kuten Pikisaassa, taloussihteerin tehtäväkuva on laaja. Olen jäsenenä Pikisaaren yksikön johtoryhmässä, jonka muut jäsenet ovat yksikönjohtaja Seija Lehto, koulutusjohtaja Anna Louekari ja opinto-ohjaaja Tuija Partanen. Taloussihteerinä vastaan Pikisaaren yksikön hankinnoista, ostolaskujen tiliöinnistä, asiakastöiden laskutuksesta, taloudensuunnittelusta ja opetushallituksen vuosittaisesta kustannustietojenkeruusta. Työkokemuksen kautta tullut tietämys ja osaaminen antaa mielestäni vapauden havainnoida, tehdä johtopäätöksiä ja tulkintoja sekä tuottaa tekstiä myös ilman lähdeviittauksia tässä opinnäytetyössä.

1.3 Opinnäytetyön lähtökohdat ja tavoitteet

Ammatillisen toisen asteen koulutuksen tehtävä on kohottaa väestön ammatillista osaamista, kehittää työelämää ja vastata sen osaamistarpeita sekä edistää työllisyyttä. Ammatillinen peruskoulutus on ammatilliseen tutkintoon johtavaa koulutusta, jonka yhteydessä opiskelijoille voidaan järjestää opetukseen läheisesti liittyvää muuta toimintaa. (Laki ammatillisesta koulutuksesta 21.8.1998/630, 1: 1-3 §.)

OSAossa ammatilliset opinnot pohjautuvat nykypäivänä koulutuksen ja työelämän tiiviiseen yhteistyöhön. Oikean työn tekeminen ja työssäoppiminen ovat lähtökohtana tutkinnoissa ja tulevai-

suuden haasteisiin vastataan työssäoppimisen, ammattiosaamisen näyttöjen, oppisopimuskoulutuksen ja yrittäjyysopintojen kehittämisellä sekä opetushenkilöstön osaamisen varmistamisella. Kaikkiin ammatillisiin perustutkintoihin sisältyy pakollisia ja valinnaisia yrittäjyysopintoja. OSAOssa tulevaisuuden yrittäjyyshaasteisiin vastataan yrittäjyysjakson johdolla. Jakson nimeämät opettajat, yrittäjyysagentit, ohjaavat opiskelijoita harjoitusyritysten, kuten NY-yritysten perustamisessa valtakunnallisen Nuori Yrittäjyys-toimintamallin mukaisesti. (Oulun seudun ammattiopisto 2013, 28.)

OSAO/Pikisaaren yksikön kärkihankeen työssäoppiminen yrittäjänä sekä osuuskuntatoiminnan käynnistäminen lähtökohtana on se, ettei yrittäjyys ole enää erillinen opintokokonaisuus vaan se on asenne ja toimintatapa kaikissa opinnoissa ja siksi yrittäjyys onkin nostettu opetussuunnitelmiin perusteissa yhdeksi elinikäisen oppimisen avaintaidoiksi. OSAO/Pikisaaren yksikkö on mukana HOPE YTY -hankkeessa, jonka tavoitteena on toteuttaa yrittäjyyttä ja työssäoppimista yhdessä. HOPE YTY -hankeen hallinnoija on Sastamalan koulutuskuntayhtymä. Perusteluna hankkeeseen osallistumiseen on Pikisaaren yksikön halu kehittää kulttuurialan sekä vaatetusalan koulutusta laajennetun työssäoppimisen sekä koulutusta ja työtä yhdistävän osuuskuntamallin avulla. Tavoitteena on tarjota opiskelijoille aikaisempaa laajemmat mahdollisuudet yrittäjyyteen oikeassa rajapinnassa ja osaavien yrittäjyysvalmentajien ohjauksessa, jotta voitaisiin kasvattaa yrittäjiksi siirtyvien määrää. Hankeen tarkoitus on ensisijaisesti kehittää hankkeeseen osallistuvien opettajien yrittäjyyskasvatusvalmiuksia. (Lehto 2013, vhp 209 §.)

Pikisaareessa hankkeesta saatava rahoitus käytetään Minna Erkon laatiman suunnitelman mukaisesti Tiimimestari-valmennukseen, TOY-käyttöönottokoulutukseen sekä osuuskuntaleirille osallistumiseen. Hankkeen päätavoite on kiteytettynä luoda uusia, yksilöllisiä työssäoppimispaikkoja, jotka syntyvät pedagogisiin osuuskuntiin ja joiden toiminta sisällytetään oppilaitosten opetussuunnitelmiin. Työelämää hankkeessa edustavat pedagogiset osuuskunnat, mutta osuuskuntien perustamiseen hankerahoitusta ei kuitenkaan ole lupa käyttää. (Erkko 26.2.2014, sähköpostiviesti.)

Jotta HOPE YTY- hankkeesta saadaan maksimaalinen hyöty, pitäisi Pikisaaren yksikköön perustaa oppilaitososuuskunta, joka uudenaikaisena oppimisympäristönä tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuden suorittaa opintoja työssäoppimalla ja tehdä asiakastöitä sekä auttaa opiskelijoita paremmin ymmärtämään opiskelujensa merkityksen tulevalle työelämälle ja omalle työllistymiselle. Osuuskunta toimisi myös NY Vuosi yrittäjänä -ohjelman jatkopolkuna niille opiskelijoille, joiden

mielestä vuosi yritystoiminnan pyörittämiseen on liian lyhyt. Tämän kehittämistutkimuksen tavoitteena oli selvittää miten OSAO/Pikisaaren yksikön opettajat ja opiskelijat suhtautuvat oppilaitososuuskuntaan ja löytyykö yksiköstä tarvittavaa innokkuutta ja halukkuutta perustaa oppilaitososuuskunta. Tavoitteena oli myös selvittää millaisia oppilaitososuuskuntia on muihin koulutus-kuntayhtymiin perustettu, mitä kokemuksia osuuskunnista on ja mikä merkitys oppilaitososuuskunnalla on oppimisympäristön kehittäjänä.

1.4 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyö on tehty laadullisena tapaustutkimuksena, sillä tapaustutkimus soveltuu hyvin lähestymistavaksi, kun halutaan ymmärtää jonkin organisaation tai työyhteisön tilannetta ja halutaan ratkaista siellä ilmennyt ongelma tai tuottaa kehittämisehdotuksia. Tapaustutkimuksessa ei siis käytännössä viedä muutosta eteenpäin tai varsinaisesti kehitetä mitään konkreettista uutta, vaan sen avulla luodaan kehittämisideoita, ratkaisuehdotus tai useampia ehdotuksia. Tapaustutkimuksessa tutkitaan siis syvällisesti jotain kohdetta sen omassa ympäristössä. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 37–38.) Kehittämistyö liittyy aina käytäntöön ja kehittämistutkimuksen taustalla on aina ongelma, joka kaipaa ratkaisua. Ennen ongelman ratkaisua täytyy kuitenkin tietää, mistä ongelmassa on kyse. Kehittämistutkimuksessa on taustalla ilmiö tai asiantila, jonka halutaan olevan kehittämisen tai muutoksen jälkeen toisin tai paremmin. (Kananen 2012, 13.)

Opinnäytetyön lähtökohtana oli oppilaitosorganisaation, Pikisaaren yksikön halu muuttaa lukuvuosisuunnitelmia opiskelijoiden valmistumista paremmin tukevaksi ja kehittää koulutusta nykypäivän vaatimusten mukaisesti työelämälähtöiseksi. Oppilaitososuuskunnan tarve on tiedostettu jo kauan, sillä esimerkiksi työssäoppimispaikkoja löytyminen kaikille oikeaan aikaan on koettu ongelmalliseksi. Tämän kehittämistutkimuksen tarkoituksena oli löytää yhdessä hyväksytyjä ratkaisuehdotuksia siitä, millainen osuuskuntatoimintamalli parhaiten palvelee Pikisaaren yksikköä NY-toiminnan jatkopolkuna ja poistaa mahdollisimman monta opetuksen lukuvuosisuunnittelussa eteen tulevaa opetuksen jakotusongelmaa ja edesauttaa opiskelijoiden opintojen etenemistä.

Kehittämällä voidaan tarkoittaa hankeperustaista toimintaa, jolla on tietty ajallinen jatkumo. Mutta kehittäminen voi tarkoittaa myös organisaation jatkuvaa toimintaa, jolla tähdätään selkeästi määriteltyyn tavoitteeseen. Kehittämällä tähdätään muutokseen, jolla tavoitellaan jotain parempaa tai tehokkaampaa kuin aikaisemmat toimintatavat tai – rakenteet. (Toikko & Rantanen 2009, 14–16.) Lukuvuosisuunnittelun palaverissa tuodaan vuosittain esiin kehittämiskohteita ja ratkai-

suehdotuksia, mutta aikataulullisesti tiukka työjärjestys aiheuttaa väistämättä sen, ettei ilman ylimääräistä resurssia päästä toivottuun kehittämiskäyttöön. Hankeperusteisella toiminnalla, kuten HOPE YTY, on tietty alkamis- ja päättymispäivä ja se siten rajaa tekemisen lyhyempään aikajaksoon ja siten muutokseen suuntaavaa toimintaa ei voida siirtää lukuvuodella eteenpäin. Tämän kehittämistutkimuksen tuloksilla pyrittiin antamaan eväitä muutoksen konkretisoimiseen HOPE YTY-hankkeen aikana.

Jotta kehittämisen tavoitteet voidaan tarkasti määrittää, on hankittava kehittämiskohteeseen liittyvää tietoa monista lähteistä. Tarvittava tieto voi olla esimerkiksi organisaation taustatietoja, organisaatio arvoja ja strategiat, henkilöstön asenteita ja havaintoja sekä tietoja toimialasta ja toimintaympäristöstä. Toimialan ymmärtäminen on tärkeää, jotta kehittämistyössä tuotetut ratkaisut eivät perustuisi vain teoriasta nostettuihin yleisiin malleihin ja käsitteisiin, vaan ne tulisivat lähemmäksi tutkittavan kohdeorganisaation todellisuutta ja toiminnan arkipäivää. On hyvä havainnoida kohdeorganisaation ympäristöä ja tapahtumia tekemällä avoimia haastatteluja ja keskusteluja sekä hankkia erilaisia dokumentteja tutkittavasta kohteesta. Henkilöstöä voidaan esimerkiksi omin sanoin pyytää kertomaan, mitä he tekevät ja kuinka ja miksi. (Ojasalo ym. 2009, 29.) Tapauksitutkimukselle on tyypillistä, että käytetään monenlaisia menetelmiä ja näin saadaan syvälinen, monipuolinen ja kokonaisvaltainen kuva tutkittavasta tapauksesta. Aineistot kerätään usein havainnoimalla luonnollisia tilanteita tai analysoimalla esimerkiksi organisaation raportteja. Tiedonkeruumenetelmänä käytetään teemahaastatteluja, avoimia haastatteluja sekä ryhmähaastatteluja. Menetelmiksi soveltuvat hyvin myös aivoriihiyöskentely, benchmarking ja erilaiset ennakointimenetelmät. (sama, 55.)

Laadullisen tapauksitutkimuksen menetelminä käytetään erilaisia haastatteluja, keskusteluja, havainnointia sekä erilaisten raporttien ja asiakirjojen analysointia ja tulkintaa sekä myös osallistumista erilaisiin palavereihin ja kokouksiin. Näitä menetelmiä käytettiin myös tässä tutkimuksessa. Se, että on kehittämistutkimuksen kohteena olevan organisaation jäsen sekä tuntee organisaation toimintatavat ja jäsenet sekä heidän tehtäväkuvansa, antoi tässä kehittämistehtävässä mahdollisuuden tarkkailla ja havainnoida ja tehdä tulkintoja keskusteluista työpaikkakokouksissa ja lukuvuosisuunnittelupäivillä sekä myös esittää avoimia kysymyksiä kahvipöytäkeskustelujen lomassa. Työyhteisön jäsenyys mahdollisti myös pääsyn kirjautumista edellyttäviin sähköisiin tiedostokansioihin, kuten viranhaltijapäätöksiin ja luonnollisissa tilanteissa kerättyihin pöytäkirjoihin ja muistioihin sekä yksikkökohtaisesti tehtyihin kyselyihin ja niiden yhteenvetoihin. Yhteiset palaverit ja aivoriihet kuten lukuvuosisuunnittelupäivät luovat toimintatavoille yhteisen linjauksen ja

merkityksen, mutta toimintaa ei voida katsoa vain sisäänpäin, vaan on hyvä verrata omia toimintatapoja muiden koulutusorganisaatioiden yrittäjyystoimintaan ja hyödyntää jo muulla kehitettyä, opittua ja koettua. Tästä hyvänä esimerkkinä voidaan mainita kehittämistutkimuksessa hyödynnettyä HOPE- hankkeen kokemuksista kirjoitettu kirja ja Seinäjoen Yrittäjyyspäiviltä saatua antia. Koulutusorganisaatio tuottaa jatkuvaa informaatiota erilaisten kyselyjen kautta. Muun muassa opiskelijoille tehtävien tulo-, olo- ja päättö- sekä sijoittumiskyselyjen vastaukset kertovat, kuinka opetustoiminnassa on onnistuttu, mitä pitäisi tehdä erilailla ja miten opiskelijat sijoittuvat työelämään ja jatko-opiskelupaikkoihin valmistumisensa jälkeen.

Laadullisella aineistolla voidaan tarkoittaa aineistoa, joka on ilmaisultaan tekstiä, joka on syntynyt tutkijasta riippuen tai riippumatta. Näistä esimerkkejä ovat erimuotoiset haastattelut ja havainnoinnit, mutta myös omaelämäkerrat ja muuta tarkoitusta varten tuotettu kirjallinen ja kuvallinen aineisto. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimussuunnitelma elää tutkimuksen mukana ja kvalitatiivisilla menetelmillä saavutetaan ilmiöiden prosessiluonne. Tästä voidaan vetää se johtopäätös, että prosessiluonteen huomioimisessa onkin kyse siitä, että tutkimustuloksia ei voi pitää ajattomina ja paikattomina vaan historiallisesti muuttuvina ja paikallisina. (Eskola & Suoranta, 15–16.) Osallistuvuus on yleensä keskeistä kvalitatiivisille tutkimuksille. Kuten edellä on jo mainittu laadullinen tutkimus tarkoittaa monipuolisia tutkimustapoja käytettävissä olevien aineistojen puolesta, puhumattakaan tutkijan omasta, luovasta tutkimuksellisesta mielikuvituksesta, jotka voivat olla esimerkiksi uusien menetelmällisten tai kirjoitustapaa koskevien ratkaisujen kokeilemisestä. Laadullista aineistoa voi lähestyä myös narratiivisesti, jolloin todellisuudesta kerrotaan tarinanmuodossa, jossa arkipäiväinen, ympäröivä puhe muuttuu ja jäsentyy moninaiseksi tarinaksi. Laadullisessa tutkimuksessa keskitytään usein varsin pieneen määrään tapauksia ja pyritään analysoimaan ne mahdollisimman tarkasti ja perusteellisesti. Aineiston kriteerinä ei näin ollen olekaan sen määrä vaan laatu. Harkinnan varaisessa otannassa on kyse tutkijan kyvystä rakentaa tutkimuksensa vahvat teoreettiset perustukset, jotka ohjaavat aineiston hankintaa. (sama 16–18, 20–22.)

Tutkimussuunnitelma ja – tavoite muuttuivat tutkimuksen edetessä. Alkuperäisessä keväällä 2013 laaditussa suunnitelmassa oli tarkoitus luoda osuuskunnan perustamisesta toimintamalli. Suunnitelma muuttui, koska syksyllä 2013 tuli tieto HOPE YTY-hankkeeseen osallistumisesta. Hankkeen myötä myös perustettavan osuuskunnan luonne muuttui perinteisestä yrittäjäyhteisöstä pedagogiseksi oppimisympäristöksi, jossa suoritetaan opintoja työssäoppimalla. Näin ollen kehittämistutkimuksen tavoitteeksi päätettiin rajata kehittämissideoiden ja ongelmaratkaisujen kartoittaminen OSAO/Pikisaaren yksikössä hyödyntäen HOPE YTY -hankkeesta saatavaa informaatiota. Se,

että tutkimustuloksia saatiin keskustelemalla ja osallistumalla palavereihin, antaa tutkimustuloksille sekä myös kirjoittamiselle tarinanomaisen, narratiivisen luonteen. Keskustelut ja osallistuminen organisaatioin päivittäiseen toimintaan sekä halu kehittää omaa osaamistaan koulutuksen suunnitteluun liittyvissä asioissa, toivat todennäköisesti tutkimukseen enemmän kirjoittajan henkilökohtaista näkemystä kuin, jos kirjoittaja olisi työorganisaatioin ulkopuolinen henkilö ja kiinnostunut vain tutkimuksen teknisestä toteuttamisesta.

Kvalitatiiviselle tutkimukselle on tyypillistä, että tiedonkeruun välineenä on usein ihminen, ja tutkija luottaa omiin havaintoihinsa ja keskusteluihin tutkittaviensa kanssa. Laadullisen tutkimuksen pyrkimyksenä on paljastaa odottamattomia seikkoja ja siksi lähtökohtana ei ole teorian tai hypoteesien testaaminen vaan aineiston monitahoinen ja yksityiskohtainen tarkastelu. Kohdejoukko valitaan tarkoituksen mukaisesti ja tapauksia käsitellään ainutlaatuisina ja tulkitaan aineistoa sen mukaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 164.) Tutkimuksen kohdejoukko rajattiin tarkoituksenmukaisesti koskemaan henkilöitä, joilla todennäköisemmin oli kiinnostusta osuuskuntatoimintaa kohtaa. Haastatteluun valittiin omasta oppilaitoksesta ammattialoittain yksi henkilö, joka kertoi koko ammattialan näkemyksen. Keskusteluihin osallistui lähes koko Pikisaaren yksikön henkilöstö. Opiskelijoista tutkimukseen valittiin ne, jotka ovat olleet mukana NY -ohjelmassa ja joiden osallistuminen ko. toimintaa oli ollut aktiivista. Oppilaitoksen ulkopuoliset haastateltavat valittiin oppilaitososuuskuntien toimijoista. Kysymykset olivat pääasiassa muotoa; ”Mitä mieltä olet”? ”Miten mielestäsi pitäisi olla”? ”Miksi”? ja ”Miten”? sen sijaan, että olisi kysytty ”kyllä” tai ”ei”-vaihtoehtokysymyksiä. Tutkimuksen tuloksen kannalta oli oleellisempaa sekä informatiivisempaa se, miten oppimisympäristöä on kehitettävä, kuin se, että kuinka monen mielestä sitä pitäisi kehittää.

2 OSAO/PIKISAAREN YKSIKÖN AMMATILLISET PERUSTUTKINNOT JA YRITTÄJYYSKASVATUS

2.1 Koulutuksen järjestäminen

Ammatillinen toisen asteen koulutus perustuu Opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) valmistelemaan ammatilliseen koulutukseen liittyvään lainsäädäntöön ja valtioneuvoston päätöksiin sekä OKM:n ohjaukseen ja valvontaan. OKM antaa koulutuksen järjestämistä varten ammatillisen koulutuksen järjestämisluvan ja siihen sisältyvän koulutustehtävän sekä määrää minkälaista koulutusta ja missä laajuudessa koulutuksen järjestäjä voi järjestää koulutusta opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän puitteissa. Ammatillisen koulutuksen valtakunnallisista tavoitteista, tutkintojen rakenteesta sekä yhteisistä opinnoista päättää valtioneuvosto. Opetussuunnitelmien ja tutkintojen valtakunnallisista perusteista, joissa määrätään opintojen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä vastaa opetushallitus. Osekk vastaa järjestämislupansa puitteissa ammatillisen koulutuksen organisoinnista OSAOssa, koulutuksen suuntaamisesta alueen elinkeino- ja työelämän tarpeiden mukaisesti, sekä opetussuunnitelmien sisällöistä opetussuunnitelmien perusteiden pohjalta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014c, hakupäivä 9.4.2014.)

Koulutuksen järjestäjänä Osekk on lain ammatillisesta koulutuksesta (630/1998, 14§) mukaan hyväksyttävä koulutusta varten opetussuunnitelma, jonka tulee perustua opetushallituksen antamiin perustutkinnon perusteisiin. Opetussuunnitelman tulee sisältää toimenpiteet koulutukselle annettujen tehtävien ja tavoitteiden saavuttamiseksi (L630/1998, 5§). Opetussuunnitelma ohjaa ja säätelee koulutuksen järjestäjän toteuttamaa koulutusta ja opetusta sekä niihin liittyvää muuta toimintaa sekä antaa opiskelijalle riittävät tiedot tutkintoon liittyvistä tutkinnon osista ja opinnoista, arvioinnista sekä opintojen suorittamisesta. Opiskelijalle on mahdollistettava yksilölliset opintopolut eli antaa mahdollisuus yksilöllisiin ammatillisten opintojen valintaan sekä lukio-opintoihin ja ylioppilas tutkinnon suorittamiseen. Opetussuunnitelma sisältää kaikille perustutkinnoille yhteiset periaatteet, menettelytavat ja arvot. Opetussuunnitelman tutkintokohtaisessa osassa määrätään ammatillisten tutkintojen osien ja yhteisten opintojen järjestäminen yhteistyössä muiden koulutuksen järjestäjien ja työelämän kanssa sekä määrätään opetuksen ajoitus, oppimisympäristöt ja opetusmenetelmät, joiden avulla opiskelija saavuttaa tutkinnon ammattitaitovaatimukset ja tavoitteet. Edellisten lisäksi opiskelijalle tulee antaa mahdollisuus henkilökohtaiseen opiskelusuunni-

telmaan, jotta opiskelijan yksilöllinen valinnaisuus toteutuu. Opiskelijan henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa (HOPS) päivitetään koko koulutuksen ajan. (Opetushallitus 2009, 17–19.)

OSAO Osekin koulutusta toteuttavana oppilaitoksena laatii kutakin koulutusohjelmaa varten opetuksen toteuttamissuunnitelman ja toteuttaa koulutuksen. OSAO/Pikisaaren yksikössä Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinnon opetussuunnitelman tutkintokohtainen osa sisältää arviointitoimikunnan hyväksymän suunnitelman ammatillisten tutkinnon osien arvioinnista sisältäen ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamissuunnitelmat ja muun arvioinnin. Tämän hetkisen opetussuunnitelman tutkintokohtaisen osan on hyväksynyt OSAOssa rehtori Saija Niemelä-Pentti 17.6.2013. (OSAO 2014b, hakupäivä 12.3.2014.)

2.2 Yrittäjyyskasvatus ja oppimisympäristö

Monissa yrittäjyystutkimuksissa korostetaan sitä, että yrittäjäksi ryhtyvät omaavat tietyntylaisia persoonallisuuspiirteitä. Tämän käsityksen mukaan yrittäjäksi ryhtyvät yksilöt, jotka sietävät riskejä ja joilla on suoriutumistarve ja vallanhalu sekä ne, joille arvot ja asenteet ovat merkittäviä ja suosoinnussa todellisuuden kanssa. Jotta yrittäjyyden realistinen todellisuus voi syntyä, pitää persoonallisuudenpiirteitä tukea yrittäjämönteisellä toimintaympäristöllä, työtilanteella, sekä työllistyvyydellä. Suomen hyvinvointiyhteiskunta tarvitsee palvelutason säilyttämiseksi uutta ja innovatiivista yrittäjyyttä ikääntyvien väestön tarpeisiin. Tämä vuoksi tarvitaankin omatoimisuutta, itseohjautuvuutta, omanarvontuntoa, hyvän elämän hallintaa, aktiivisuutta ja tavoitteellisuutta tukevaa yrittäjyyskasvatusta ja yrittäjämönteisyyttä koulutusjärjestelmää, jonka avulla nuoret olisivat ammatillisesti valmiita vastaanottamaan työelämän haasteet. (Lassila 2009, 65–66.)

Toisen asteen suorittaneista työllistyi vuonna 2012 noin 70 %, mikä on 2 prosenttiyksikköä vähemmän kuin edellisvuonna 2011. Vastavalmistuneiden työllistymistä mitataan vuoden kuluttua valmistumisen jälkeen. Työttömien osuus on kasvanut kaikilla koulutusasteilla, mutta kaikkein eniten vastavalmistuneista työttömänä oli toisen asteen ammatillisesta koulutuksesta valmistuneita, joista työttömänä oli lähes 14 prosenttia. (Tilastokeskus 2014, hakupäivä 18.2.2014.)

Suomen valtion taholta nuorten yrittäjyyteen pyritään kehittämään uusia muotoja ja menetelmiä sekä myös tukemaan yrittäjyyttä sukupolven- ja omistajanvaihdoksissa. Työ- ja elinkeinoministeriön nuorille 2011 tehdyssä kyselyssä 45 prosenttia vastaajista kertoi harkinneensa yrittäjyyttä työllistyäkseen. Nuoret kuitenkin kokivat, etteivät olleet saaneet riittävästi nuorille sopivaa tietoa ja

tukea TE-toimistosta yrittäjyyden aloittamiseen. Nuoria kiinnostaa yhdessä tekeminen, vastuun ja haasteiden jakaminen. Tuekseen nuoret tarvitsevat kokeneen yrittäjän tukea sekä tiimi- ja yhteisöllistä yrittäjyyttä, jota voidaan edistää mentoroinnin tai osuuskuntayrittäjyyden avulla. Vertais-tukea ja kannustusta voidaan antaa myös Start Up-pajoissa sekä yrityshautomossa. Myös osa-aikayrittäjyyden tukeminen lisää nuorten mahdollisuuksia testata yritysideaansa ja kykyjään toimia yrittäjänä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012, hakupäivä 19.2.2014.)

Ammatillisen peruskoulutuksen tutkinnonperusteisiin tulee sisällyttää yrittäjyysosaamista. Perus-tutkinnoista vastaavan koulutusorganisaation on osoitettava missä kohdassa tai kohdissa yrittä-jyysosa ilmenee vähintään viiden opintoviikon laajuisena. Perusperiaate on, ettei yrittäjyys ole enää erillinen opintokokonaisuus vaan se on asenne ja toimintatapa kaikissa opinnoissa. Omaeh-toinen yrittäjyys ja sisäinen yrittäjyys sisältyvät tutkinnon perusteissa pakollisiin tutkinnon osiin. Omaehtoiseen yrittäjyyteen kuuluva elinikäisen oppimisen avaintaito, aloitekyky ja yrittäjyys sisäl-tyvät ammattitaitoa täydentäviin tutkinnon osiin. Sisäinen yrittäjyys on yhteiskunta-, yritys- ja työ-elämä tietoa, jossa opiskelija arvioi yrittäjyyden ja yritystoiminnan merkitystä Suomen kansanta-loudelle. Yrittäjyysosaaminen tarkoittaa tutkinnon perusteiden mukaan sitä, että opiskelija edistää työyhteisön hyvinvointia, asettaa työnsä laadulle tavoitteita, edistää omalla toiminnallaan organi-saation kustannustehokkuutta ja tuloksellisuutta. Opiskelijan tulee arvioida omia vahvuuksiaan ja mahdollisuuksiaan toimia yrittäjänä ammattialallaan sekä myös tuotteistaa osaamisensa ja arvioi-da alansa liiketoimintaa ja kehittymistä. Ulkoinen yrittäjyys jakautuu kolmeen erilliseen kokonai-suuteen ja sisältyy tutkinnon perusteissa valinnaisiin tutkinnon osiin. Yritystoiminta tutkin-nonosassa opiskelija kehittää omaa liikeideaansa tai tuotteistaa omaa osaamistaan. Yrittäjyys osassa opiskelija perustaa yhteistyössä ryhmän kanssa yrityksen, joka lopetetaan opintojen päät-tyessä. Molempien edellä mainittujen tutkinnonosien yhteydessä voidaan hyödyntää Nuori yrittä-jyys -ohjelmaa. Yritystoiminta tutkinnonosassa opiskelija voi kehittää omaa yritystään. (Opetus-hallitus 2009, 15–16.)

Haasteet yrittäjyyden opettamisessa liittyvät myös oppimisympäristöjen kehittämiseen. Oppi-misympäristöllä tarkoitetaan oppimiseen liittyvää fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kokonaisuutta, jossa:

- korostuu oppijan oma aktiivisuus
- opiskelua tapahtuu reaali maailman tilanteissa
- opiskelijoilla on mahdollisuus olla suorassa vuorovaikutuksessa yrittäjyyden kanssa
- opetus rakentuu ongelmanratkaisulle ja vuorovaikutukselle

- opiskelijan tukena on asiantuntijoiden verkostoja ja opettajan rooli muuttuu tiedonjakajasta organisaattoriksi, ohjaajaksi ja oppimisympäristön suunnittelijaksi. Yrittäjyyskasvatuksen oppimisympäristön kehittäminen sisältyy opetuksen yleisten tavoitteiden ja sisältöjen ohella myös oppiaineisiin. Pohja yrittäjävahvuuksille voidaan luoda kytkemällä harjoittelu ja opinnäytetyöt konkreettisiin yritys-elämän hankkeisiin. (Opetusministeriö 2009, 17.)

2.3 Käsi- ja taideteollisuusalan ammatillinen peruskoulutus

Ammatillinen perustutkinto voidaan suorittaa ammatillisena peruskoulutuksena tai näyttötutkintona, joiden perusteista määrää opetushallitus. Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinnon perusteet ja määräys on vuodelta 2009 ja määräystä on noudatettava 1.8.2009 jälkeen alkaneissa koulutuksissa (Opetushallitus 2014a, hakupäivä 9.3.2014). Audiovisuaalisen viestinnän perustutkinnon perusteet on päivitetty 10.3.2010 (sama) ja tekstiili- ja vaatetusalan perustutkinnon perusteet on päivitetty 31.3.2009 (Opetushallitus 2014b, hakupäivä 9.3.2014).

Perustutkinnot muodostuvat 120 opintoviikosta (ov), joista on ammatillisia tutkinnon osia 90 ov, ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteiset opinnot) on 20 ov sekä vapaasti valittavia tutkinnon osia 10 ov (Liite 1). Yksi opintoviikko vastaa opiskelijan 40 tunnin työtä ja yksi lukuvuosi on noin 40 ov. (OSAO 2014 c. hakupäivä 17.4.2014.) Kaikkiin perustutkintoihin sisältyy tavoitteellista, ohjattua ja arvioitua opiskelua aidoissa työympäristöissä eli työssäoppimista vähintään 20 opintoviikkoa. Ammattiosaamisen näytöissä opiskelija osoittaa tekemällä käytännön työtehtäviä sen, miten hyvin hän on saavuttanut työelämän edellyttämän ammattitaidon. (OSAO 2014d, hakupäivä 17.4.2014.)

Näyttötutkintojärjestelmä tarjoaa aikuisväestölle joustavan tavan uudistaa ja ylläpitää osaamista sekä työtehtävien vaihtuessa valmistua uuteen ammattiin. Ammatillinen osaaminen voidaan kansallisesti ja laadullisesti tunnustaa riippumatta siitä, onko osaaminen kertynyt työkokemuksen, opintojen tai muun toiminnan kautta. Työelämässä tarvittava osaamisvaatimus ja ammattitaito on määritelty näyttötutkinnon perusteissa. Näyttötutkinnot rakentuvat osista, jotka vastaavat itsenäisiä työkokonaisuuksia (Liite 1). Näyttötutkintojen suorittamisessa korostuu työelämälähtöisyys, sillä näyttötutkintojen järjestämisestä valvonnasta vastaavat opetushallituksen asettamat, työnantajien, työntekijöiden, opettajien ja tarvittaessa itsenäisten ammatinharjoittajien edustajista koostuvat tutkintotoimikunnat, jotka antavat myös tutkintotodistuksen. Oppilaitos ei voi järjestää näyt-

tötutkintoja ilman voimassa oleva, tutkintotoimikunnan kanssa solmittua järjestämissopimusta. (Opetushallitus 2009, 20.)

Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinnon suorittaneilla artesaaneilla on laaja-alaiset ammatilliset perusvalmiudet ammattialansa monipuolisiin eri tehtäviin sekä jatko-opintoihin. Lisäksi artesaaneilla on työelämän edellyttämä ammattitaito siten, että tutkinnon suorittanut sijoittuu työelämään, suoriutuu ammattialansa tehtävistä myös muuttuvissa oloissa sekä osaa myös kehittää ammattitaitoaan. Artesaani on luotettava, laatatietoinen esteettisyyttä ymmärtävä oma-aloitteinen sekä asiakaspalvelu- yhteistyöhenkinen ja työssään kulttuuriset, sosiaaliset, ekonomiset sekä ekologiset kestävän kehityksen tavoitteet huomioon ottava ammattilainen. Artesaani omaa myös yrittämisen perusvalmiudet ja osaa työskennellä kestävän ja terveen yritystoiminnan periaatteita noudattaen. Opiskelija voi korvata yhteisiä opintoja ja muita valinnaisia tutkinnon osia ja vapaasti valittavia tutkinnon osia lukio-opinnoilla ja siten varmistaa myös jatko-opintokelpoisuuden ja suorittaa myös ylioppilastutkinnon. (Opetushallitus 2009, 8,12–13.)

2.4 OSAO/Pikisaaren yksikön perustutkinnot

Pikisaaren yksikössä on opetusta nuorille kulttuurialalla ja tekniikan- ja liikenteenalalla. Lisäksi aikuiset voivat opiskella näyttötutkintoperusteisesti ryhmänä korualalla ja restaurointialalla sekä yksittäisenä opiskelijana kaikilla aloilla. Kulttuurialan koulutusohjelmia ovat:

- Audiovisuaalisen viestinnän ko, media-assistentti
- Tuotteen suunnittelun ja valmistuksen ko, artesaani (koru- ja jalometalliala)
- Tuotteen suunnittelun ja valmistuksen ko, artesaani (puuala)
- Tuotteen suunnittelun ja valmistuksen ko, artesaani (tekstiiliala)
- Tuotteen suunnittelun ja valmistuksen ko, artesaani (vaatetusala)
- Ympäristön suunnittelun ja rakentamisen ko, artesaani (rakennusrestaurointi). (OSAO 2014e, hakupäivä 9.3.2014.) Tekniikan- ja liikenteenalan koulutusosastolla on vaatetuksen koulutusohjelma ja tutkintonimike vaatetusompelija. (OSAO 2014f, hakupäivä 9.3.2014).

OSAO/Pikisaaren yksikön seitsemällä ammattialalla alkaa vuosittain syyslukukaudella pääsääntöisesti yksi noin 18 opiskelijan ryhmä. Korualalla opiskelijoiden sisäänotto opetussuunnitelmaperusteisessa perustutkinnossa on joka kolmas vuosi. Jokaisella ammattialalla on ammattialavastaajat sekä jokaisella opetusryhmällä omat ryhmänohjaajat, joka ovat kunkin ammattialan lehto-

reita tai tuntiopettajia. Ryhmäohjaajien lisäksi opetushenkilöstöön kuuluu kuvallisten aineiden, äidinkielen, vieraiden kielten, matematiikan, fysiikan ja kemia, terveystiedon, liikunnan sekä yritystoiminnan opettajia. Opiskelijahuollosta vastaa yksikkötasolla opiskelijahuoltoryhmä, johon kuuluu opinto-ohjaaja, kuraattori sekä erityisopettaja. Opiskelijapalveluja hoitaa opintoasiainsihtööri ja talous- ja henkilöstöasioita hoitavat talous- ja toimistosihtööri. Lisäksi tukihenkilöitä on tietotekniikassa, laitteistojen huollossa sekä Tuuma & Tikki- käsityömyymälässä. Koulutuksen kehittämisestä sekä työsuunnitelmien laadinnasta vastaa koulutusjohtaja ja päävastuu Pikisaaren yksikön toiminnasta on yksikönjohtajalla.

Käsi- ja taideteollisuusalan artesaanin osaamisessa yhdistyvät vahva käsityöperinne ja modernit tekniikat ja tyylit. Artesaani suunnittelee ja valmistaa tuotteita sisustukseen ja vaatetukseen sekä myös restauroi rakennukset niiden arvoa kunnioittaen hyödyntäen luovuutta, näkemystä ja kädentaaitoja. (OSAO 2014g, hakupäivä 21.3.2014.) Esimerkkinä vaatetusalan artesaani, joka voi toimia itsenäisenä yrittäjänä, ompelijana tai neuleiden tekijänä sekä malliompelijana, leikkuupalvelutehtävissä tai korjausompelijana sekä lanka-, kangas- ja vaatetusliikkeissä myynti- ja asiakaspalvelutyössä. Artesaanin ammatissa vaaditaan käden ja silmän yhteistyötä, värisilmää, kolmiulotteisuuden tajua, asiakaspalvelutaitoja ja kykyä työskennellä itsenäisesti ja ryhmässä. (OSAO 2014h. Hakupäivä 12.3.2014.)

2.5 Yrittäjyyttä tukeva oppimisympäristö

Oppimisympäristöllä tarkoitetaan oppimisen liittyvää, psyykkistä ja sosiaalista kokonaisuutta, jossa yrittäjyyskasvatuksen kehittäminen sisältyy opetuksen yleisiin tavoitteisiin ja sisältöihin sekä myös oppiaineisiin. Oppilaitosten ja niissä tapahtuvan oppimisen sekä työssäoppimisen lisäksi yrittäjäkasvatukselle hyviä ja otollisia oppimisympäristöjä ovat koulujen kerhotoiminta, erilaiset työ- ja elinkeinoelämävierailut. Ammatillinen koulutus tarjoaa väylän yrittäjyyteen, sillä tutkinnot sisältävät yrittäjyys- ja yritystoimintaopintoja vähintään viisi opintoviikkoa, joiden aikana opiskelija saa perustiedon yritystoiminnasta ja valmiuksia toimia yrittäjämäisesti. Työssäoppimisen aikana opiskelija työskentelee aidoissa työympäristöissä, joissa annetaan myös ammattiosaamisen näyttöt ja näin työelämän edustajat osallistuvat myös arviointiin. Jotta oppilaitoksessa voidaan antaa mahdollisimman hyvää ja ajantasaista yrittäjyyskasvatusta, tulee myös opetushenkilön osaamista vahvistaa. Opettajien työelämäosaamista lisätään ja vahvistetaan täydennyskoulutuksella ja opettajien työelämäjaksoilla, joilla opettaja perehtyy yrittäjyyteen käytännössä. Oppimisympäristöjä

voidaan kehittää myös yhteistoiminnassa yritysten kanssa, harjoitusyrityksissä ja yritysverkostoissa tapahtuvan oppimisen avulla. (Opetusministeriö 2009, 17, 21.)

Työelämäjaksojen tarkoitus on vahvistaa opettajien työelämäosaamista, opettajien ja työpaikkaohjaajien työturvallisuusosaamista sekä lisätä opettajien ja työpaikkaohjaajien valmiuksia perehdyttää opiskelijoita työssäoppimisjaksolla. Tavoitteena on, että työelämäjaksot voidaan toteuttaa hankkeistettuna ja työpaikka on sellainen, että joka tulee toimimaan jatkossa oman alan työssäoppimispaikkana. (Kivelä 20.3.2014, sähköpostiviesti.) OSAO/Pikisaaren yksikössä vuosina 2011–2013 noin kahden kuukauden mittaisille työelämäjaksoille on osallistunut 9 opettajaa (Roinne 25.3.2014, sähköpostiviesti).

2.5.1 NY Vuosi yrittäjänä -ohjelma

OSAO/Pikisaaren yksikössä on vuodesta 2010 asti toteutettu NY Vuosi yrittäjänä -ohjelmaa tukemaan opiskelijoiden yrittäjyyskasvatusta. NY Vuosi yrittäjänä -ohjelma on Nuori Yrittäjyys ry:n perusasteelta korkeakouluihin tarjoama yrittäjyys- ja kuluttajakasvatusta tukeva opinto-ohjelma. Ohjelma tarjoaa opiskelijalle mahdollisuuden omien ideoiden toteuttamiseen ja tekemällä oppimiseen oman harjoitusyrityksen avulla. Vuosi yrittäjänä -ohjelmassa nuoret perustavat yhden lukuvuoden ajaksi oikealla rahalla toimivan yrityksen, jonka kautta he oppivat sekä koulussa että työelämässä tarvittavia taitoja. Nuoret ovat päävastuussa oman yrityksensä perustamisesta ja luovat samalla oman oppimisympäristönsä, joissa kokeilu ja virheet ovat sallittuja. Jokainen NY-yritys on erilainen ja ainutlaatuinen, mutta kaikki yritykset noudattavat yhteistä toiminta-mallia, joka hahmottuu oppimateriaaliin ja verkkosivuihin tutustumalla. NY -yrittäjyys opettaa vastuullisuutta, ryhmätyötä, oman työnarvostusta, täsmällisyyttä ja projektityöskentelyä. NY -yrittäjä voi ohjelman kautta yhdistää ammatillista osaamista ja harrastusten kautta hankittua osaamistaan ja tuoda sen koulun opetukseen. Opettajien ja oppilaitoksen rooli on tukea, kannustaa ja antaa mahdollisuuksia. Oppiminen NY -yrityksissä tapahtuu tekemällä, onnistumalla ja myös epäonnistumalla sekä analysoimalla mikä onnistui hyvin ja miksi ja mikä meni vikaan ja mikä voitaisiin tehdä paremmin. (Numminen & Utriainen 2012, 2-6.)

NY Vuosi yrittäjänä -ohjelmaan voidaan laatia oppilaitoskohtaisia vaatimuksia liiketoimintasuunnitelman, kirjanpidon, markkinoinnin suhteen. OSAO/ Pikisaaren yksikössä NY Vuosi yrittäjänä toimivan opiskelijan tulee toimittaa kuukautta ennen top-jakson alkamista toimintasuunnitelma

top-jaksoa ohjaavalle opettajalle, ryhmänohjaajalle ja top-koordinaattorille/yrittäjyysagentille. Toimintasuunnitelmasta tulee ilmetä:

- yrityksen suunniteltu toiminta-aika, kuvaus valmistettavista tuotteista tai palveluista.
- arvio valmistettavien tuotteiden lukumäärästä, kohderyhmä eli asiakkaat, myyntitapahtumat ja myyntikanavat.
- toimintasuunnitelmasta tulee ilmetä nimiluettelo ketä yrityksessä on mukana.
- suunnitelma siitä mihin tutkinnon osaan yritystoiminta kuuluu ja miten ammattiosaamisen näyttö suoritetaan. Lisäksi tarvitaan liiketoimintasuunnitelma sekä osavuosikatsaus toiminnasta. (Tuohimaa 2013, hakupäivä 25.3.2014.)

Työssäoppimisen ohjaajaksi voidaan NY- yrittäjälle ottaa oppilaitoksen ulkopuolinen ohjaaja. NY Vuosi yrittäjänä -ohjelma toteutetaan nykyisen käytännön mukaan toisen opintovuoden aikana. Yrittäjyydellä opiskelija voi kerryttää vapaasti valittavien aineiden opintoviikkoja, osallistumisesta saa osallistumistodistuksen, mutta ei arvosanaa. (Tuohimaa 2013, hakupäivä 25.3.2014)

NY-yritykset ovat koulun toimintaa ja niitä ei rekisteröidä viranomaisrekisteriin, mutta toimiakseen verohallinnon antamien ohjeiden mukaan, yritysten tulee rekisteröityä Nuori Yrittäjyys ry:n rekisteriin täyttämällä rekisteröintilomake verkossa. Rekisteröintimaksua vastaan yrittäjillä on oikeus käyttää NY:n apua, tukea, koulutuksia, oppimateriaalia ja kumppaniverkostoa ilman erillistä korvausta. Rekisteröidyille yrityksille NY-toimisto ottaa vastuuvakuutuksen, johon sisältyy toiminnan vastuuvakuutus ja tuotevastuuvakuutus, nämä vakuutukset korvaavat ulkopuoliselle aiheutetun vahingon. NY-yrittäjät täyttävät perustamissopimuksen, jonka allekirjoittamisen jälkeen pidetään hallituksen kokous, jossa valitaan yritykselle toimitusjohtaja ja tehdään päätös pankkitilin avaamisesta. Verohallituksen mukaan NY-yrittäjät harjoittavat itsenäistä tulonhankkimistoimintaa ja se on osa koulun opetusta. NY-yritykset eivät tee toiminnastaan yrityksenä veroilmoitusta ja yrityksiä ei veroteta, vaan verot siirtyvät NY-yrittäjälle. NY-yritystoiminnasta saatu voitto tai saatu palkka on yrittäjälle veronalaista ansiotuloa. Koska NY – yrityksiä ei merkitä ennakkoperintärekisteriin, yrityksillä ei ole omaa y-tunnusta. Mikäli yritykset myyvät tavaroita tai palveluksia yrityksille, voivat NY-yrittäjät käyttää koulun y-tunnusta. NY-yritysten toiminta ei ole arvonlisäverollista, mikäli liikevaihto ei ylitä vuodessa 8500 euroa. (Numminen & Utriainen 2012. 9-10, 13.)

Vaikka NY-yrittäjyys on tiiviisti koulussa tapahtuvaa toimintaa, liittyy siihen mahdollisuus tavata, tehdä yhteistyötä ja kilpailla muiden NY Vuosi yrittäjänuorten kanssa. Kilpailut ja messut ovat yksi mahdollisuus laajentaa NY Vuosi yrittäjänä -ohjelmaa ja tarjota opiskelijoille mahdollisuus verrata

oman yrityksensä toimintaa muissa oppilaitoksissa toimiviin NY-yrityksiin. Messujen yhteydessä NY-yrittäjillä on mahdollisuus myydä tuotteitaan ja palvelujaan sekä osallistua messujen yhteydessä järjestettäviin kilpailuihin, joista parhaat pääsevät kansalliseen NY-yritysten loppukilpailuun, NY Uskalla yrittää -finaaliin. (Numminen & Utriainen 2012, 23.)

Pikisaaren yksikössä NY – yrittäjille on tarjottu mahdollisuus myydä tuotteitaan oppilaitoksen alueella sijaitsevassa Tuuma & Tikki – myymälässä. Myymälässä myydään pääasiassa ammattialojen harjoitustöitä, jotka on tehty ja tuotettu opetuksen yhteydessä. NY – yrittäjälle myyntipaikka on tarjottu toistaiseksi vastikkeetta ja myynnin hoitaa myymälävastaava. Myydyistä tuotteista tehdään laskelmat, jotka tilitetään NY – yrityksen avaamalle pankkitilille. Koulun tiloissa Keltaisessa talossa järjestetään myös kahdesti vuodessa kaksipäiväiset myyjäiset, jonka aikana Ny – yrittäjät voivat oppilaitoksen opiskelijoiden ja henkilökunnan ohella myydä tuotteitaan ja tehdä osaamistaan tunnetuksi myös oppilaitoksen ulkopuolisille asiakkaille.

2.5.2 Pikisaaren käsityöläisyyden perinteet ja arvostus

Käsi- ja taideteollisuusosalalla perinteet ja kulttuuri ovat osa opiskelua ja siksi tutkinnon perusteissa on ammatillisen tutkinnon osissa kaikille pakollisena 10 opintoviikon mittainen tutkinnon osa kulttuurilähtöinen valmistaminen (Opetushallitus 2009, 10). Pikisaaren yksikön ympärille levittäytyvä Pikisaari on aina ollut tärkeä osa Oulun teollisuutta ja kulttuuria. Pikisaarella on pienellä alueella monipuolinen teollisen historian sekä luotsien ja teollisuustyöntekijöiden kaupunkimaisen asumisen keskittymä. Saaren halki kulkevan pääkadun varret muodostuvat tiuhoista asuintonteista. Saaren keskivaiheilla on entisen konepajan rakennuksia sekä OSAO/Pikisaaren yksikön opetustiloina käytettävä vanha viinanpolttimo makasiineineen ja kellareineen. Pikiruukin jäänteitä on saaren pohjoisrannalla. Suurin osa nykyisistä rakennuksista on 1800- ja 1900-luvun taitteesta. (Museovirasto 2009, hakupäivä 5.3.2014.)

Pikisaaren paikallinen vanha kulttuurillinen rakennusperintö sekä saareen juurtunut käsityöläisyys tukevat ammatillisen oppilaitoksen käytännönläheistä koulutusta ja siten kulttuuriperintöä voidaan sisällyttää ammatialakohtaisten pakollisten aineiden lisäksi myös yhteisiin sekä valinnaisiin opintoihin. Pikisaaren yksikkö on ainoa maamme ammattioppilaitoksista, jossa vielä tulevaisuudessaakin opetetaan tuotteen suunnittelun ja valmistuksen koulutusohjelmassa, tekstiilialalla kankaankudontaa perinteisin menetelmin. Pikisaaren yksikkö on myös Suomen pohjoisin oppilaitos, joka tarjoaa rakennusrestaurointialan koulutusta ja siten takaa rakennusperinnön ja perinteisten työta-

pojen säilymisen. Oppilaitoksesta valmistuu ammatillisen perustutkinnon lisäksi ammattitutkinnotta restaurointikisällejä sekä erikoisammattitutkinnotta restaurointimestareita. (Louekari 5.3.2014, keskustelu.)

2.5.3 ”HOPE YTY” Yrittäjyyttä ja työssäoppimista yhdessä

OSAO/Pikisaaren yksikkö on mukana HOPE YTY -hankkeessa. Hankkeen päätarkoitus on 500 uuden työssäoppimispaikan synnyttäminen pedagogisiin osuuskuntiin ammatillisella toisella asteella. Hankkeen hallinnoija on Sastamalan koulutuskuntayhtymä (Sasky) ja yhteyshenkilöinä Saskystä on yrittäjyyskasvatuskoordinaattori Minna Erkko ja projektipäällikkö Maria Käkelä. Hankkeessa on mukana 13 toisen asteen ammatillista koulutuskuntayhtymää ja oppilaitosta ja kumppania. Ydinidea hankkeessa on toteuttaa työssäoppimista yrittäjyyden keinoin. Yrittäjämäistä oppimista toteuttavien mallien kehittäminen ja niiden käyttöönotto edellyttävät opettajilta uudenlaisia valmiuksia, sillä opettaja tapaa työssäoppimisen aikana lukuisia opiskelijoiden asiakkaita ja heidän edustamiaan yrityksiä. Ammatillisissa toisen asteen oppilaitoksissa toimii jo pedagogisia osuuskuntia, joissa toteutetaan TOY-mallia (työssä oppiminen yrittäjänä). Hankkeen avulla pyritään kouluttamaan henkilöstöä toimimaan yrittäjyyskasvatusvalmentajina. Toimenpiteinä tavoitteiden saavuttamiseksi hankkeessa käytetään pitkää Osuuskuntapilotti-mallia, Tiimimestarivalmennusta ja TOY-käyttöönottovalmennusta sekä Osuuskuntaleiri-ohjelmaa. (Erkko 26.2.2014, sähköpostiviesti.)

HOPE YTY - hankkeen tarkoitus on projektipäällikkö Minna Erkon 26.2.2014 laatiman HOPE tiedotteen mukaisesti yhteisten toimintamallien kehittäminen ja jalkauttaminen. Se, että hankkeen kohderyhmään kuuluu monenlaisia kumppaneita, kuten isoja koulutuskuntayhtymiä, pieniä säätiöiden oppilaitoksia, arvoperustaan nojaavia oppilaitoksia ja erityisoppilaitoksia, takaa moninaisen oppimisen ja pilottien kirjon. Hankkeen päätavoite on kiteytettynä luoda uusia, yksilöllisiä työssäoppimispaikkoja, jotka syntyvät pedagogisiin osuuskuntiin ja joiden toiminta sisällytetään oppilaitosten opetussuunnitelmiin. Hanke antaa opettajille pätevyyden toimia yrityskasvatusvalmentajina ja kyvyn käyttää TOY-mallia. Opettajilla on näin kyky auttaa pedagogisia osuuskuntia työssäoppimispaikkoina käytäviä opiskelijoita kasvamaan ja kehittymään yrittäjinä. Myös Opetus- ja kulttuuriministeriöllä on HOPE YTY -hankkeen rahoittajana omat tavoitteet ja tarpeet, jotka ovat:

Hankeavustus on myönnetty käytettäväksi alle 25-vuotiaiden, vailla perusopetuksen oppimäärän suorittamisen jälkeistä tutkintoa olevien nuorten työpaikalla tapahtuvan oppimi-

sen edistämiseen sekä työn ja koulutuksen joustavien toteutusmalliseen kehittämiseen. Erityisesti kehitetään ja otetaan käyttöön malleja koulutuksen toteuttamiseksi oppilaitosmuotoisen ja oppisopimuskoulutuksen yhdistelmänä. Rahoitus on osa nuorten työssäoppimis- ja oppisopimusuudistusta.

Työelämää hankkeessa edustavat pedagogiset osuuskunnat, mutta osuuskuntien perustamiseen hankerahoitusta ei kuitenkaan ole lupa käyttää. Pikisaarella hankkeesta saatava rahoitus käytetään Erkon laatiman suunnitelman mukaisesti Tiimimestari-valmennukseen, TOY-käyttönottokoulutukseen sekä osuuskuntaleirille osallistumiseen ja toiminnan kehittämiseen yksikössä. (Erkko 26.2.2014, sähköposti.)

3 OPPILAITOSOSUUSKUNTA

3.1 Yleistä osuuskunnasta

Osuuskuntalain mukaisesti osuuskunnan tarkoitus on toimia jäsentensä elinkeinon ja talouden tukemiseksi, joten osuuskunnan jäsenet itse määrittelevät, onko osuuskunnan tarkoitus tuottaa mahdollisimman suurta voittoa. Jäsenten tavoitteet ja päämäärät voivat olla hyvin erilaisia. Yksi haluaa paljon töitä ja palkkaa, toiselle riittää pienempi tulo, jolloin jää enemmän vapaa-aikaa, kolmas kaipaa osuuskunnalta sosiaalista kanssakäymistä ja keskustelevaa työyhteisöä, kun taas neljäs odottaa osuuskunnan toimivan töiden laskuttajana ja markkinoijana. Jotta osuuskunta toimisi joustavasti, kaikki toiveet ja odotukset on sovittava yhteen. Osuuskunta on siis demokraattinen yhteisö, jossa johtaminen, päämäärien määrittely ja tavoitteiden asettaminen on kaikkien yhteinen asia ja arvot, visiot ja strategia määritellään yhdessä. Strategissa määritellään verkottumisen tarve eli pärjääkö osuuskunta ilman verkostojen tukea markkinoinnissa, kouluttautumisessa tai tuotekehityksessä. Päämäärätietoisessa osuuskuntatoiminnassa seurataan tavoitteiden ja päämäärien toteutumista, jotta nähdään onko tavoitteisiin ja pääriin tarvetta tehdä muutosta.

(Pellervo-Seura 2007. 4.)

Osuuskunnan jäsenmäärä ja pääoma ovat edeltä käsin määräämättömät ja laki ei määrää minimipääomaa. Osuuskunta on yritysmuotona joustava, koska osuuskunta voi ottaa ja erottaa jäsenensä, ja jäsen voi erota osuuskunnasta koska tahansa. Osuuskunta ei myöskään aseta rajoituksia osuuskunnan jäsenten asuin – ja kotipaikalle. Osuuskunnan nettovarallisuus ja ylijäämä kuuluvat osuuskunnalle. Osuustoiminnan periaatteiden mukaisesti päätökset tehdään tasa-arvoisesti ” jäsen ja ääni”- periaatteella. Osuuskunnan perustaminen ei vaadi suuria alkupääomia. Osuuskunnassa ei tarvitse kokea yksin yrittämisen turvattomuutta, sillä osuuskunta tarjoaa sosiaalisen turvaverkon ja pienentää riskiä sekä tarjoaa keinon työllistyä tai saada lisäansioita omaehtoisesti. Osuuskunta on liikeyritys, mutta myös henkilöyhteisö. (Pellervo-Seura 2010, 7-8.)

Osuuskunta tarvitsee menestyäkseen markkinoiden tarpeita vastaavan liikeidean, sitoutuneiden jäsentensä perusteellista suunnittelua sekä selkeät tavoitteet. Osuuskuntaan liittyvän tulee sitoutua yhteisen edun tavoitteluun oman edun tavoittelun sijaan sekä sitoutua muiden kanssa yhdessä yrityksen kehittämiseen. Osuuskunta tarvitsee taitavan ja osaavan sekä jäsentensä tukevan johdon, joka huolehtii siitä, että osuuskunnan talous on kunnossa. Osuuskunnan tuloksellinen

menestyminen vaatii jäseniltään sisäistä yrittäjyyttä, yhteistyökykyä, joustavuutta, aktiivisuutta, aloitteellisuutta, luovuutta ja rohkeutta sekä sitoutuneisuutta sovittuihin laatukriteereihin ja sisäisiin pelisääntöihin. Sisäiset pelisäännöt määrittelevät osuuskunnan päivittäiset toimintatavat, joiden kautta rakennetaan toimintakulttuuria ja samalla helpotetaan uusien jäsenten perehtymistä osuuskunnan toimintaan. Menestyäkseen osuuskunta tarvitsee edellä mainittujen asioiden lisäksi:

- tarkkaa toteutusta ja tehokasta seuranta
- markkinointia
- kohdallaan olevaa hinnoittelua
- jäsentensä koulutusta
- kykyä reagoida nopeasti muutoksiin
- kykyä ratkaista sisäiset ongelmat
- kykyä nähdä asioita pitkällä tähtäimellä
- osuuskunta toimii joko yhdellä tai usealla toisiaan luontevasti täydentävällä toimialalla.

Menestystä voi haitata:

- jäsenten sitoutumattomuus
- pääoman puute
- puuttuva sisäinen yrittäjyys
- liikeidean hataruus
- puutteet taloushallinnossa
- kysyntä ja tarjonta eivät kohtaa
- toiminta on usealla eri toimialalla hajanaista
- demokraattinen päätöksenteko on vaikeaa. (Pellervo-Seura 2010, 10–13.)

Toiminta-ajatus kertoo sen, mitä varten osuuskunta on olemassa ja mitä sillä pyritään saamaan aikaan. Toiminta-ajatusta laajempi ja yksityiskohtaisempi on liikeidea, joka kertoo, miten osuuskunta aikoo menestyä valitulla toimialalla tai toimialoilla, miten yritys aikoo toimia, millaisia tuotteita ja asiakkaita se tavoittelee ja millainen organisaatiosta tulee. Liikeidea auttaa erottautumaan muista saman alan yrityksistä laadullisesti ja toiminnallisesti sekä auttaa löytämään oikeanlaisen markkinointisuunnitelman. Hyvä ja realistinen liikeidea, yhteinen innostus ja osaaminen ovat osuuskunnan perustamisen lähtökohta, mutta myös imagon luoja siihen, millaisena ulkopuoliset yrityksen näkevät. (Pellervo-Seura 2010, 14–15.) Yksikään yritys ei käynnisty ilman rahaa ja talouden tuntemus on myös osuuskunnissa menestymisen edellytys. Uuden yrityksen käynnistämiseen tarvitaan työtä ja aikaa sekä myös hankintoja, joita varten yrityksen täytyy saada joko omaa tai vierasta rahan tai kumpaakin. (sama, 17–19.)

Lakisääteiset toimeilimet osuuskunnassa ovat osuuskunnankokous, hallitus ja tilintarkastajat. Ylintä päätösvaltaa käyttää osuuskunnan kokous, isommissa osuuskunnissa kokouksen sijasta on jäsenten valitsema edustajisto. Osuuskunnalla tulee olla myös hallitus. Pienillä osuuskunnilla ei ole velvoitetta tilintarkastajiin. Toimitusjohtaja valitaan, jos osuuskunnan säännöissä niin määrätään. Osuuskuntaa perustettaessa osuuskunnalle tulee valita yksilöity ja muista jo rekisteriin merkityistä toiminimistä erottuva toiminimi, jossa tulee olla toiminimilain mukaan sana ”osuuskunta”. Osaa toiminnasta voidaan harjoittaa myös aputoiminimellä. Osuuskunta perustamisen yhteydessä laaditaan perustamiskirja, jonka allekirjoittajat ovat osuuskunnan perustajat, jotka ovat myös osuuskunnan tulevia jäseniä. Vuoden 2014 alusta voimaan tulleen uuden osuuskuntalain mukaan osuuskunnan voi perustaa yksi henkilö ja siten osuuskunta voi olla yksijäseninen. Alle 18-vuotias ei voi olla perustajajäsen, mutta alaikäinen voi liittyä osuuskuntaan. Alaikäinen ei myöskään voi toimia osuuskunnan hallituksen jäsenenä tai varajäsenenä. (Pellervo-Seura 2010, 36–39.)

Osuuskunnissa työtä tehdään yleensä työsuhteessa eli työtä tekevän jäsenen tai muun työntekijän ja osuuskunnan välillä on työsopimus. Tämän vuoksi osuuskunta on työnantaja, jonka tulee noudattaa työnantajan työsuhteeseen liittyviä velvollisuuksia, kuten työaikakirjanpito, työsuojelu ja työterveyshuolto. Työntekijälle kuuluvat ne oikeudet, jotka lait ja työehtosopimukset antavat. Lakisääteisten vakuutusten, kuten eläke-, tapaturma-, työttömyys- ja ryhmähenkivakuutusten, lisäksi osuuskunnassa voidaan tapauskohtaisesti miettiä omaisuuteen, toimintaa ja kuljetuksiin liittyvä vakuutusturva. Henkilön työttömyysturvaoikeutta määrittelee työttömyysturvalainsäädäntö (Työttömyysturvalaki 30.12.2002/1290), joka määrittelee sen, milloin henkilö katsotaan yrittäjäksi vai palkansaajaksi. Osuuskunnan kannalta jäsenellä on mahdollisuus saada palkansaajan status, kun osuus alittaa 15 % määräysvallan. Käytännössä tämä mahdollistuu, kun osuuskunnassa on vähintään seitsemän jäsentä, jolloin kunkin osuudeksi jää 14,29 %. (Pellervo-Seura 2010, 43–44, 49.)

Osuuskuntatoimintaa yrityksinä arvioidaan Suomessa Pellervo-Seuran julkaiseman Osuustoiminnan vuosikirjan ja Patentti- ja rekisterihallituksen kaupparekisterin sekä Tilastokeskuksen yritysurekisterin vuositilaston kautta. Vuonna 2012 ilmestyneen vuosikirjan mukaan osuustoimintayritysten liikevaihto vuonna 2011 oli 31,5 miljardia euroa. Verrattuna Suomen ennakoituun bruttokansantuotteeseen 192 miljardia euroa, osuustoiminnan merkitys Suomen bruttokansantuotteesta on siten merkittävä. Osuuskuntatoiminnallisista yrityksistä tunnetuimpia ovat suuret osuuskuntamuotoiset ryhmät, kuten S-ryhmä, Op-Pohjola sekä Metsä Group, mutta kuitenkin kaksi kolmasosaa

osuuskunnista kuuluu pien- ja mikroyritysten joukkoon. Tilastoinnissa mukana ovat ne, joiden liikevaihto on ollut vuosittain suuruusluokkaa 10 000 euroa. Osuuskuntayritysten jäsenten määrää vuoden 2012 lopussa oli yli seitsemän miljoonaa. (Pöyhönen 2013, 1-3.)

Uutta 1.1.2014 voimaan tullutta osuuskuntalakia koskeva hallituksen esitys (185/2012) annettiin eduskunnalle 20.12.2012. Hallituksen esityksen mukaan uuden lain tarkoitus on saattaa osuuskuntien yhteisölainsäädäntöön perustuvat toimintaedellytykset nykyajan tasolle ja huomioida yritysten toimintaympäristö ja myös muussa lainsäädännössä tapahtunut kehitys. Uudistuksella lisätään suomalaisten osuuskuntien toimintamahdollisuuksia ja sitä kautta parannetaan osuuskuntien toimintamahdollisuuksia yleisesti ja suhteessa kilpailijoihin. Uuden lain mukaan osuuskunnan voi perustaa yksi henkilö, osuudet ovat nimellisarvottomia ja osuuden merkintähinnasta määrätään säännöissä, osuuskunnan kokouksessa tai hallituksessa. (Pöyhönen 2013, 7-9, 12.)

3.2 Oppilaitososuuskunnat

Toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa on menossa yrittäjyyden oppimisen vallankumous, jota esimerkiksi valtakunnallinen yrittäjyyskasvatushanke HOPE on ollut tukemassa. HOPE on yksi seitsemästä ohjelmakauden 2007–2013 valtakunnallista Opetushallituksen ESR-rahoitteisesta yrittäjyyskasvatushankkeesta, jonka aikana perustettiin monia oppilaitososuuskuntia. Lähtökohta on, että oppiminen voi tapahtua opiskelijoiden harjoitusyritysten lisäksi oppilaitoksissa toimivissa osuuskunnissa. Yrittäjyyttä ja sen käytäntöjä opitaan tekemällä. Osuuskunta antaa valmiuksia oppia oikeanlaista yrittäjämäistä asennetta sekä konkreettisia taitoja, sillä osuuskunnissa voi yrittää ilman suurta riskiä ja yhdessä yrittäminen on kokemuksena arvokasta. Osuuskunnissa tehtävä yritystoiminta tulee kuitenkin olla osa ammatillisen oppilaitoksen oppimisprosessia ja olla samalla tiukasti kiinni oppimisen rakenteissa. (Tuuri 2011, 16- 17). HOPE:n kaltaisten hankkeiden tavoitteena on, että ammatillisen koulutuksen opettajat saavat välineitä yrittäjyyskasvatuksen toteuttamiseen omissa oppilaitoksissaan. Tietoa ei voi opiskelijalle kaataa valmiina, vaan opiskelijalle on annettava keinot miten selvitä ja toimia uusissa tilanteissa. Ratkaisu tähän on asioiden oppiminen tekemällä eli tehdä asiakas- ja projektityöt yrittäjämäisesti. Yhdessä tekeminen on oppimisen avainsana tänä päivänä ja esimerkiksi osuuskunnan kautta voidaan rakentaa opiskelijoita innostavia oppimisympäristöjä. (sama, 23.)

Työelämälähtöinen ammatillinen peruskoulutus sisältää oppimista työpaikoilla ja eteenkin oppilaitososuuskuntien ilmestyminen esimerkiksi korjausalan urakkakilpailuihin on huolestuttanut monia

alan ammattilaisia. Kilpailun pelätään vääristyvän, koska opiskelijat pystyvät tarjoamaan urakat muita halvemmalla. Oppilastyön hinta halpenee pelkästään siitäkin syystä, että opiskelijat saavat käyttöönsä koulun telineet, pensselit ja muut työvälineet. Nopeuskaan ei jää ammattiuurakoitsijan eduksi, sillä opiskelijaosuuskunta voi tuoda remonttipaikalle jopa kymmenen opiskelijaa työvälineineen. (Kujala 2013,14.) Koska osuuskunta on oikea yritys, tulee opiskelijoille tähdentää tuotteen ja palvelun hinnoittelua. Opiskelijan tekemästä työstä ei voida periä markkinahintaa, mutta ero normaaliin markkinahintaan ei saa olla kuitenkaan liian suuri. Ja koska osuuskunnan jäsenellä on osuuskuntaan työsuhde, oikea hinnoittelu on tärkeää, että työntekijälle maksetaan tehdystä työstä minimipalkkaa tai alan työsopimuksessa määritelty palkka. (Immonen 2006, hakupäivä 22.4.2014.)

3.3 Käsityöala ja osuuskunnat

Osuuskuntatoiminta on tyypillistä eteenkin käsityöläisyysammateissa, sillä käsityöläinen joutuu pitkälti itse luomaan oman työpaikkansa. Työllistymiseen vaikuttavat sekä ammattitaito että kyky myydä omia tuotteita ja palveluja. Käsityöläinen ei voi toimia pelkästään omien toimintamielty mystensä mukaan, vaan toiminnan kannattavuuteen ja työllisyyteen vaikuttavat kuluttajien ostokäyttäytyminen ja verotus. Käsityötuotteiden arvostuksen sekä kysynnän puute aiheuttaa usein sen, että käsityöläiset tekevät toisinaan ammatinharjoittamisen ohessa muuta työtä, joka voi olla esimerkiksi oman alan opetustyötä. Käsityöalan yritykset toimivat tyypillisesti erilaisissa verkostoissa tehden yhteistyötä joko keskenään tai muiden toimialojen kanssa, myös alihankintatyötä toisille käsityöalan yrityksille on yleistä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014, hakupäivä 20.3.2014.)

Käsityöläisyydelle on tyypillistä tuotteen tai palvelujen tarjoamisessa asiakaslähtöinen toimintatapa. Luovuus, taito ja ympäristömyönteisyyden arvostus sekä valmius kehittää jatkuvasti omaa osaamista lisäävät käsityöalan mahdollisuuksia, jotta tuotteita voidaan räätälöidä asiakkaiden tarpeiden mukaan. Suunnittelussa ja valmistuksessa on osattava hyödyntää uutta tekniikkaa, kuten bio-, materiaali- ja tietotekniikkaa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014, hakupäivä 20.3.2014.)

3.4 Käsityöalan työllisyys

Käsityöala on maamme väkilukuun suhteutettuna merkittävä työllistäjä työllistäen suoraan noin 11 000 henkeä, työllistävää kokonaisvaikutusta on vaikea arvioida, mutta todennäköisesti se on kuitenkin yli 15 000 henkeä. Käsityöala työllistää myös välillisesti esimerkiksi käsityötuotteita

myyvissä liikkeissä ja matkailualalla sekä opetus- ja neuvontatehtävissä. Käsityöläiset työllistyvät pääasiassa käsityöalan yrittäjinä, yhden henkilön toiminimiyrityksissään ammatinharjoittajina, joten palkattua henkilökuntaa on vain suurimmilla yrityksillä. Käsityöala toimii arviolta noin 9 000 yritystä, kun mukaan otetaan sivutoimiset yritykset. Suurin osa alan yrityksistä työllistää yhdestä kahteen ammattilaista. Käsityötuotteiden valmistuksen lisäksi käsityöalan yritysten palvelukokoonaisuuteen kuuluvat usein esimerkiksi tuotteiden korjaus ja suunnittelu, käsityön ohjaus ja opetus sekä käsityöhön liittyviä elämispalveluita, esimerkiksi työnäytteitä matkailuun liittyen. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014, hakupäivä 20.3.2014.)

OSAO/Pikisaaren yksiköstä valmistuneiden sijoittumista työelämään ja jatko-opiskeluihin seurataan päättökyselyjen avulla. Vuonna 2012 tehdyssä kyselyssä opiskelunsa keväällä 2012 päättäneistä opiskelijoista 20 % oli sijoittunut oman alansa töihin, 25 % oli muun alan töissä, 25 % oli opiskelemassa ja noin 8 % toimi yrittäjänä, työttömiä heistä oli 16 %. Vuoden 2013 kyselyssä yrittäjien määrä oli pysynyt suunnilleen samana, mutta työttömien osuus oli noussut 26 %:iin sekä oman alan työsijoittuminen pudonnut 14 %:iin. (OSAO/Pikisaari sijoittumiskyselyt 2012 ja 2013, hakupäivä 22.4.2014.)

3.5 Esimerkkejä oppilaitososuuskunnista

Toisen asteen ammatillisiin oppilaitoksiin perustettujen oppilaitososuuskuntien lähtökohta on ammatin oppiminen, joka mahdollistaa yrittäjyyden ja tavan ansaita elanto osaamassaan ammatissa. Yritysten perustamiseen ei välttämättä ole kiinnostusta, joten valmiiseen osuuskuntaa liittyminen koetaan helpoksi ja innostavaksi tavaksi kokeilla yrittäjyyttä. Tässä osuuskuntamallissa painottuu yrittäjämäisen toiminnan ja elämänhallintataitojen yhdistäminen oman ajattelun kehittämiseen ja eteenkin ammatillisen identiteetin rakentamiseen. Tällaisesta oppilaitososuuskunnasta on esimerkkinä Taidosto-osuuskunta, joka on perustettu vuonna 2004 Ikaalisten käsi- ja taideteollisuusoppilaitokseen (Ikata), perustajajäseniä oli 25. Taidoston henkinen tuki on Jyväskylän ammattikorkeakoulun yrittäjyyden erikoisyksikkö Tiimiakatemia. (Tuuri 2011, 143, 145.)

Tänä päivänä Taidosto-osuuskunta on kädentaitajien ja osaajien yhteisyritys ja verkosto, joka toimii liiketaloudellisin tavoittein. Jäsenistöön kuuluu rakennus- ja huonekalurestauroijia, graafisia suunnittelijoita, aseseppeä, soitinrakentajia, hienopuuseppiä ja taitajia vaatetuksen, tekstiilin, lasialan ja messurakentamisen tiimoilta. Taidoston jäseniä on reilut 250 henkeä ja liikevaihto on noin 200 000 euroa. Taidoston jäseniä ovat Sastamalan koulutuskuntayhtymän (Sasky) Luonteis-

Pirkanmaan ammatillisen oppilaitoksen opiskelijat ja ammattilaiset. Mukana on myös opettajia ja talouselämän osaajia. (Taidosto 2014, hakupäivä 22.4.2014.) Taidoston jäseneksi voivat hakea yrittäjähenkiset osaajat. Liittymismaksu on 15 euroa ja osuusmaksu on 20 euroa, jolla ostetaan yksi osuus osuuskunnasta. Taidoston kanssa solmitaan kutsuperusteinen työsopimus, joka on toistaiseksi voimassa ja jäsen kutsutaan töihin, kun tämä saa itselleen työprojektin. (Taidosto osk 2013.)

Jokainen jäsen on Taidostossa vastuussa omasta työstään ja toiminnastaan. Myös ne, joilla ei ole asiakastöitä, voivat olla jäseninä ja osallistua toimintaan. Opiskelijat voivat suorittaa työssäoppimisjaksoja yrittäjämäisesti sekä tehdä asiakasprojekteja. Yrittäjyys näkyy siten opinnäytetöissä ja opetuksen sisällössä. Taidostossa tehdään mieluummin yhteistyötä kuin kilpaillaan alan muiden osaajien kanssa. Taidoston periaatteiden mukaan kaikki työ on kannattavaa, vaikkei se taloudellisesti sitä aina olisikaan, sillä kannattamaton työ voi poikia uusia hyviä töitä. Uusi jäsen saa liittyessään taloustyökirjan, johon hän kirjaa asiakkaalle lähtevän laskun tiedot, työajan ja palkanlaskun perusteen. Kirja auttaa hinnoittelussa, työajan ja ansioiden seurannassa. Taidosto huolehtii asiakastöiden laskutuksesta, sekä verojen ja lakisääteisten maksujen tilittämisestä. Työtuotosta peritään proviisio, jolla hoidetaan Taidoston kirjanpitokulut sekä muut yritystoiminnan kulut. (Taidosto osk 2013)

Osuuskunta voidaan oppilaitoksen yhteyteen perustaa myös opiskelijavetoisesti, jolloin opiskelijat itse ovat pääroolissa osuuskuntaa perustettaessa. Tässä mallissa on vaarana se, että osuuskunta siirtyy pois tai loppuu opiskelijoiden valmistuttua. Yrittäjyyskulttuurin säilyminen voidaan kuitenkin turvata tarjoamalla jo valmistuneille opiskelijoille mahdollisuus perustaa oppilaitoksen yhteyteen osuuskuntamuotoisia yrityksiä, jotka voivat hyödyntää koulun tiloja ja laitteista sekä myös verkostoja. Vastavuoroisesti yritykset voivat tarjota opiskelijoille työssäoppimispaikkoja. Opiskelijalähtöinen käsi- ja taideteollisuusalan osuuskunta on perustettu esimerkiksi Loimaalle 2009. Perustajajäsenistä suurin osa oli sisustus- ja puualan opiskelijoita ja osuuskunnan nimi oli PuuPakkaA. (Tuuri 2011, 143,151.) Tällä hetkellä osuuskunta toimii nimellä KuKaPa ja sen jäsenistöön kuuluu osaajia mm. sisustus-, vaatetus-, tekstiili-, ja hiusalalta (Loimaan ammatti- ja aikuisopisto 2014, hakupäivä 22.4.2014).

Toisena esimerkkinä voidaan mainita Osk Craft & Design, joka on Tyrvään käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen opiskelijoiden vuonna 2011 perustama yritys, jonka aloina ovat koru- ja sisustusala. Osuuskunnan perusti 16 oppilaitoksen opiskelijaa, puoliksi sisustus- ja kultasepänilo-

ta. Osuuskunnan laaja yrittäjien ja osaamisen määrä mahdollistaa monipuolisen valikoiman ylläpidon. Yrittäjät ovat nuoria ja heillä on ajan hermolla olevaa näkemystä sekä he hyödyntävät viimeisintä alan osaamista. Osuuskunta toimii oppilaitoksen tiloissa ja tekee tilaustyönä yhdessä asiakkaan kanssa asiakkaan toiveiden mukaisia yksilöllisiä koruja ja sisustussuunnitelmia. (Osk Craft & Design 2014, hakupäivä 22.4.2014,)

4 OSAO/PIKISAAREN YKSIKÖN LÄHITULEVAISUUDEN MUUTOKSET

4.1 Rahoitusjärjestelmän muutos ja tutkinnon uudistus

Vaikka opetuksen järjestämisen kustannukset vuosittain nousevat, eivät yksikköhinnat kuitenkaan nouse. Osekin talouspäällikkö Katri Maskosen mukaan ennuste vuoden 2014 ammatillisen perusopetuksen yksikköhinta rahoituksen mukaiseksi keskihinnaksi €/opiskelija on 10 970 euroa, kun se vuonna 2013 oli 11 137 euroa. Muutos on edelliseen vuoteen verrattuna -1,5 prosenttia. (Maskonen 25.2.2014, sähköpostiviesti.) Rahoitusjärjestelmä tulee kuitenkin lähivuosina muuttumaan myös rakenteeltaan, sillä hallituksen rakennepoliittisessa ohjelmassa on ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän uudistaminen. Ammatillisten perustutkintojen yksikkökohtaisen rahoituksen pohjana on ollut nykyisen rahoitusjärjestelmän mukaan laskentapäivinä 20.9. ja 20.1. oppilaitoksen kirjoilla olevat päätoimisten ja rahoitukseen oikeuttavien opiskelijoiden lukumäärä. Uuden rahoitusjärjestelmän mukaan rahoituksen perusta koostuu perusrahoituksesta, tuloksiin perustuvasta rahoituksesta sekä vaikuttavuusrahoituksesta. Uudistus tulee vuonna 2015, mutta siirtymäaikaa todennäköisesti on vuoteen 2017. Tuloksellisuudella rahoituksen määräytymisessä tarkoitetaan toteutuneita tutkintoja ja tutkinnonosia ja vaikuttavuudella opiskelijan sijoittumista jatko-opiskeluihin tai työelämään. (Rentola 13.3.2014, luento.)

Talousnäkökulman lisäksi lukuvuosisuunnitteluun luovat lisähaastetta vuonna 2015 tulevat uudet ammatilliset perustutkinnot, jotka vaativat isoa ajattelutavan muutosta. Muutoksen myötä opiskelijalla on enemmän valinnan varaa, millä tavalla hän hankkii ammatissaan vaadittavan osaamisen. Tutkinnon voi siten suorittaa kolmen vuoden normiaikaa nopeammin, mikäli opiskelija kykenee opiskelemaan tarvittavat taidot lyhyemmässä ajassa tai jos jokin taidon on oppinut jo aikaisemmin. Edellä mainitut osaamisperusteet liittyvät siihen, että tutkinto kootaan jatkossa osaamispisteistä. Nykyinen tutkinto koostuu aikaan perustuvista opintoviikoista. Tutkintonimikkeet eivät muutu, mutta tutkintojenperusteet tulevat olemaan sellaiset, että ne tukevat osaamisen tunnistamista ja pisteyttämistä. Oleellista on se, että nuorilla on yksilölliset etenemismahdollisuudet sen mukaan mitä on aikaisemmin suorittanut ja opintojen päätyttyä työelämän vaativa osaaminen ja ammattitaito. Myös yhteisten aineiden laajuus ja sisältö tutkinnossa muuttuu. Tutkintojärjestelmän uudistuksen myötä opintoviikot muuttuvat vuonna 2015 osaamispisteiksi ja ammatillinen perus-

tutkinto koostuu jatkossa 180 osaamispisteestä. Niistä 135 tulee ammatillisista tutkinnonosista, 35 kaikille yhteisistä tutkinnon osista ja 10 on vapaasti valittavia. Osaamispisteitys liittyy eurooppalaiseen ECVET ammattiopintosuoritusten siirtojärjestelmään. (Torvinen 2014,6.)

4.2 Hakujärjestelmän muutos ja Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki

Toisen asteen yhteishakujärjestelmässä 1.1.2013 tapahtuneet muutokset vaikuttavat jo syksyn 2014 opiskelijarakenteeseen. Ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijavalintoja uudistettiin niin, että peruskoulun päättäneet ja ilman toisen asteen tutkintoa ja koulutuspaikkaa olevat hakijat ovat ensisijaisia opiskelupaikkoihin ja etteivät jo ammatillisen tutkinnon suorittaneet voi hakea yhteishaussa (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014a, hakupäivä 14.3.2014). Muutos on seurausta Jyrki Kataisen hallituksen vuoden 2013 alusta toteuttamasta yhteiskuntatakuusta eli nuorisotakuusta, jonka mukaan jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle ja alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle tarjotaan työharjoittelu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikka viimeistään kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi joutumisesta. Osana tätä nuorisotakuuta toteutetaan koulutustakuu, joka mukaan jokaiselle peruskoulun päättäneelle taataan jatkomahdollisuus lukioissa, ammatillisessa koulutuksessa, oppisopimuskoulutuksessa, työpajassa, kuntoutuksessa tai muulla tavoin (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014b, hakupäivä 16.3.2014). Tämä vuoksi on hyvin todennäköistä se, että suurin osa ensi syksynä opiskelunsa OSAO/Pikisaaren yksikössä aloittavista perustutkinnon opiskelijoista on suoraan peruskoulusta tulevia 16-vuotiaita nuoria, joiden opinnot kestävät kolme vuotta. Muutos on suuri tähän päivään, sillä nyt keski-ikä on noin 24 vuotta ja monilla opiskelijoilla oli jo yksi tai jopa useita toisen asteen ammatillisia tutkintoja tai ainakin osia niistä suoritettuna opiskelijaksi tullessaan.

Se, että opiskelijat ovat etupäässä todella nuoria, vaatii myös oppilaitoksen opiskelijahuoltopalveluilta paljon. Jotta opiskelijat suoriutuisivat opinnoista ja saisivat suoritettua tutkinnon normiajassa, tulee opiskelijahuollon olla ajan tasaisesti tukemassa nuorta opiskelussa sekä myös yksityiselämän ongelmassa. Näiden ongelmien ratkaisemiseksi on eduskunnan taholta säädetty 30.12.2013 uusi oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013), jonka tarkoituksena on edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia sekä osallisuutta ja ehkäistä ongelmien syntymistä. Syksyllä 2014 voimaan tuleva lain turvin voidaan edistää oppilaitosyhteisön ja opiskeluympäristön hyvinvointia, terveellisyttä ja turvallisuutta, esteettömyyttä, yhteisöllistä toimintaa sekä kodin ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä ja turvata varhainen tuki sitä tarvitseville. Lailla pyritään turvaamaan opiskelijoiden tarvitsemien opiskeluhoito- ja palvelujen yhdenvertainen saatavuus ja laatu se-

kä vahvistamaan opiskeluhuollon toteuttamista ja johtamista toiminnallisena kokonaisuutena ja monialaisena yhteistyönä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 1:2 §, hakupäivä 19.3.2014) Opetussuunnitelman mukaisen opiskeluhoitosuunnitelman toteutumisesta vastaa koulutuksen järjestäjä ja oppilaitoksen sijaintikunta vastaa koulu- ja opiskeluterveydenhuollon järjestämisestä terveydenhuoltolaissa säädetyn mukaisesti samoin kuin sijaintikunnalla on vastuu opiskeluhuollon palveluista lain 1287/2013 mukaan. (sama 2:9.1 §, 2:9.3 § hakupäivä 19.3.2014).

4.3 Osekin organisaatiomuutos ja tilaratkaisut

Suuren lisähaasteen Pikisaaren yksikön toimintojen kehittämiseksi tuo OSAOn lautakunnan 18.2.2014 tekemä päätös, jonka mukaan Pikisaaren ja Myllytullin yksiköt yhdistetään hallinnollisesti 1.8.2014 alkaen. Yhdistämisen taustalla on valtionosuusjärjestelmään esitetyt leikkaukset, jotka antavat paineita OSAOn toiminnan tarkasteluun ja asettavat muutospaineita organisaation kehittämisessä. Tässä vaiheessa on kyse vain hallinnollisesta yhdistämisestä. (OSAOn lautakunta 2014a, hakupäivä 25.3.2014.) Pikisaaresta ja Myllytullista tulee yksi uusi yksikkö, jonka veto vastuun saa 29.4.2014 OSAOn lautakunnan yksimielisellä päätöksellä valittu Juha Virsiheimo (OSAOn lautakunta 2014b, hakupäivä 8.5.2014).

Valtionosuusjärjestelmän leikkaukset aiheuttavat paineita myös tilojen käytön tehostamiseen. Osekin kiinteistöstrategiassa vuoden 2020 suuntalinjana on, että kiinteistöistä huolehditaan suunnitelmallisesti ja opiskelijoille sekä henkilökunnalle pyritään tarjoamaan turvalliset, terveelliset ja toimivat tilat. Tavoitteena on vähentää kiinteistöjen kokonaisneliömäärää luopumalla osasta huonokuntoisia kiinteistöjä sekä vahvistaa olemassa olevia isoja kampusalueita. Mikäli suuntalinjat toteutuvat, huonokuntoisiksi ja remonttia tarvitseviksi havaitut OSAO/Myllytullin ja OSAO/Pikisaaren kiinteistöt tyhjennetään ja toiminnat sijoitetaan pääosin Kotkantien ja Kontinkankaan kampuksille. (Osekk 2014c, hakupäivä 23.4.2014.)

5 TUTKIMUSTULOKSET

5.1 Tutkimuksen eri näkökulmat ja tutkimuksen toteuttaminen

Tutkimukseen on otettu monta näkökulmaa, sillä tekemiseen ja varsinkin uuden kehittämiseen vaikuttaa tunteet, toimintajärjestelmät, lait ja asetukset, organisaatioin toimintatavat, asenteet ja arvot, taloudelliset toimintamahdollisuudet ja infrastruktuuri sekä kulttuurin arvostus, unohtamatta jokaisen toimijan henkilökohtaisia intressejä ja osaamista sekä oppimis- ja muutoshalukkuutta. Kehittämisessä ja uuden toimintatavan rakentamisen vaikeus on yhdistää kaikki organisaatioin sisäisestä ja ympäröivästä toiminnasta tulevat toiveet, mahdollisuudet, haasteet, mutta myös esteet ja tehdä niistä mahdollisimman monia tyydyttävä kokonaisuus.

Tutkimuksessa on haastateltu Pikisaaren yksikön seitsemän eri ammattialan opettajia, yksikönjohtajaa ja kehittämisjohtajaa sekä tukihenkilöitä. Kysymykset esitettiin ensin keskustelutilanteessa, jonka jälkeen asioihin pyydettiin tarkennusta sähköpostilla. Tutkimuksessa lähetettiin 25:lle Ny Vuosi yrittäjänä -ohjelmassa mukana olleelle tai parhaillaan mukana olevalle opiskelijalle sekä korualan näyttötutkintoperusteisen ryhmän opiskelijalle. Opiskelijoille kysymykset esitettiin sähköpostilla. Myös vastaukset pyydettiin sähköpostiin ja opiskelijoille luvattiin oikeus pysyä nimettömänä. Viiteen oppilaitososuuskuntaan kysymykset lähetettiin sähköpostilla joko osuuskunnan yhteiseen sähköpostiin tai osuuskuntatoimijan henkilökohtaiseen sähköpostiin. Oppilaitososuuskunnista löytyy paljon materiaalia myös internetistä www-sivujen tai facebookin kautta, sillä yrittäjyyteen suuntaavien oppimisympäristöjen rakentaminen on koettu ammatillisissa oppilaitoksissa tulevaisuuden menestystekijäksi. Vaikka kehittämistehtävä rajattiinkin koskemaan Pikisaaren yksikön yrittäjämäisen oppimisympäristön kehittämisen lähtökohtia ja oppilaitososuuskunnan perustamismahdollisuutta, oli kuntayhtymän ja koulutusjärjestelmän sekä tutkintoperusteiden havainnollistaminen teoriaosuudessa tarpeellista kokonaisuuden hahmottamiseksi. Tietopohja antaa raamit sille, missä puitteissa yksikkötasolla toimintaa voidaan kehittää ja mitkä elementit ratkaisevat kehittämisen suunnan ja aikataulun.

5.2 Käsi- ja taideteollisuusalan näkyvyyden lisääminen

OSAO/Pikisaaren yksikössä osuuskuntatoiminnan aloittamista puolta vuonna 2012 tehdyn kulttuurialan koulutustarveselvityksen mukaan opetuksen kehittämisen lisäksi se, että osuuskuntatoiminnalla käsityöalan ammateille saadaan ulkoista näkyvyyttä. Näkyvydellä saadaan perusteltua käsi- ja taideteollisuus alan koulutusaloituspaikkojen säilyttäminen Oulussa ja laajemminkin Pohjois-Pohjanmaan maakunnassa, jossa 16- 18-vuotiaiden määrän ennustetaan kasvavan vuoteen 2025 mennessä. Opetus- ja kulttuuriministeriö on perustellut kulttuurialan paikkojen vähentämistä sillä, että ikäluokkien pienentyessä koulutuspaikat tulisi ensisijaisesti suunnata sosiaali- ja terveydenhuollon sekä teollisuuden alalle. Pitäisi kuitenkin muistaa, että käsityöalan ammattilaisen työkuva on laajentunut tuotteen valmistamisesta palvelu- ja ohjaustoimintaan. Yritysoinnon ja niiden jatkuva kehittäminen on tuottanut opiskelijoille myös yrittäjyystaitoja. Tässä yhteydessä ei voida myöskään unohtaa väestön ikääntymistä ja muutosta kulutuskäyttäytymisessä. Väestön ikääntyessä käsityöalan opetuspaikkojen säilyttäminen turvaa ammattitaidon siirtymisen seuraaville sukupolville. Ikääntyvä väestö on myös hyväkuntoista ja kaipaa elämäänsä virikkeitä ja yhdessä tekemistä, jota esimerkiksi käsitöiden tekemisellä kerhotoiminnassa voidaan antaa. Ohjasta ja neuvontaa tarvitaan ja voidaan toteuttaa kaikissa vanhusväestön asumismuodoissa. Tämän lisäksi ikäväestön sekä työssäkäyvän väestön kulutuskäyttäytyminen on muuttunut yksilökeskeiseksi ja yhä enemmän vaaditaan räätälöityjä tuotteita. (Lehto 2012, 53–56, 61.)

Koulutusjohtaja Anna Louekari (5.3.2014, keskustelu) mielestä Pikisaaren paikallinen vanha kulttuurillinen rakennusperintö sekä saareen juurtunut käsityöläisyys ja nuorten kädentaitojen ja yrittäjyystaitojen kehittyminen ja työllistyminen omalla ammattialallaan, ovat puoltamassa sitä, että Pikisaareen tulisi perustaa käsityöläisyyttä säilyttävä ja yrittäjyyttä edistävää osuuskuntatoimintaa. Taide- ja käsityöläisten oma osuuskunta korostaisi käsityötaitojen merkitystä sekä samalla lisäisi Pikisaaren arvostusta kulttuurihistoriallisena rakennus- ja asuinmiljöönä sekä käsityöläisyyttä ja taidealoja innovatiivisesti, mutta kulttuuriperinteitä kunnioittavasti hyödyntävänä opiskelu- ja työyhteisönä. Tekstiilialan lehtori ja ammattialavastaava Suvi Pöyhtäri on pohtinut tekstiilialan koulutusselvitystyössä 2014 tulevaisuuden ja kulttuurin vastakkainasettelua. Pöyhtäri näkemyksen mukaan perinne ja uudistukset eivät ole vastakkaisia, toisiaan poissulkevia tekijöitä, vaan käsi- ja taideteollisuusalan vahvuuksia ja kehittymisen lähtökohtia, jotka vahvistavat ja kehittävät sisältöjä ja toimintatapoja. Pöyhtärin mielestä ammattiala sidonnaisuus tulisi unohtaa. Yhteistyötä hoiva- ja sosiaalialalle tulisi kehittää niin, että tekstiilien valmistamisen hidasta ja kurinalaista prosessia voitaisiin hyödyntää toimintaterapiassa ja ohjaustoiminnassa lasten, nuorten ja vanhusten

virike- ja kuntoutustoiminnassa sekä nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä ja työväestön työkyvyn ylläpidossa.

5.3 Osuuskunta NY Vuosi yrittäjänä -ohjelman jatkopolku ja työssäoppimispaikka

Pikisaaren yksikössä NY Vuosi yrittäjänä -ohjelma on toistaiseksi toteutettu opiskelijoilla toisen vuosikurssin aikana, mutta Pikisaaren yksikön vaatetusalan lehtorin yrittäjyysagentti Paula Tuohimaan (11.3.2014, sähköposti) mielestä toimintasuunnitelmaa voisi muuttaa niin, että NY – ohjelma olisi ensimmäisen vuoden aikana ja osuuskuntatoimintaan osallistuminen toisena lukuvuotena. Näin ollen yritystoiminnasta kiinnostuneet opiskelijat voisivat ottaa toisena opintovuonna yrittäjyyden 10 opintoviikon opinnot ja suorittaa myös näitä osuuskunnan tukemana. Mikäli opiskelijalle annetaan mahdollisuus opiskella enemmän kuin perustutkintoon vaadittavat 120 opintoviikkoa, opiskelija voi edellisten yrittäjyysopintojen lisäksi suorittaa jatko-opintona yrittäjyystoiminnan 10 ov:n ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävät opinnot, jotka keskittyvät oman yrityksen perustamiseen. Näiden opintojen jälkeen opiskelija voisi jäädä yrittäjäksi oppilaitoksen yhteydessä toimivaan osuuskuntaan. Tuohimaan mielestä työssäoppimista osuuskunnassa tarvitaan eteenkin ns. lyhentäjille eli niille opiskelijoille, joiden ei tarvitse ottaa opintosuunnitelmaansa aikaisempien opintojensa vuoksi hyväksi luettuja ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia eli attoaineita. Ns. atto-päivinä nämä lyhentäjät voisivat suorittaa pakollista työssäoppimista omassa oppilaitoksessa sen sijaan, että etsisivät työssäoppimispaikkoja yleisiltä työmarkkinoilta, josta huonon työllisyystilanteen vuoksi työharjoittelupaikkaa muutamaksi päiväksi silloin tällöin on vaikea löytää. Työssäoppimiseen oppilaitoksessa sekä osuuskunnassa tarvitaan ohjausresurssia, jota tällä hetkellä oppilaitoksessa ei ole, koska työpaikat tekevät sitä ilmaiseksi. Ajallisen sekä taloudellisen resurssin lisäksi tarvitaan Tuohimaan mukaan myös lisääntyvää yhteistyötä eri ammattialojen kesken, sillä TOY-mallin hyödyntäminen edellyttää työssäoppimisjaksojen samanaikaisuutta.

Korualan ammattialavastaavan Leena Isotalon (11.3.2014, keskustelu) mielestä on harmillista, että NY-ohjelmaa ei voida toteuttaa kätä-alan perustutkintoa näyttötutkintona suorittavien opiskelijoiden opintosuunnitelmassa, vaikka osaamista ja halukkuutta yrittäjyyteen olisikin, sillä monella näyttötutkintolaisella on aikaisempaa yrittäjäkokemusta ja käsityöalantyökokemusta. Osuuskuntatoiminta voidaan sijoittaa opintosuunnitelmiin ja Isotalo näkeekin oppilaitososuuskunta toiminnan aloittamisen tärkeäksi, jotta aikuiset näyttötutkintoperusteiset opiskelijat voisivat lisätä yrittä-

jjyysosaamistaan ja samalla suorittaa työssäoppimista sekä olla vertaistukena nuoremmille yritys-toimintaansa aloittaville. Osuuskunnassa voisi järjestää myös tutkintotilaisuudet. Työssäoppimista osuuskunnassa Isotalon mielestä tukee myös se seikka, että eteenkin koru- ja jalometallialalla on vaikea löytää Oulun alueelta työssäoppimispaikkoja. Perheellisille aikuisille työssäoppiminen toisella paikkakunnalla tuottaa usein kohtuuttomia vaikeuksia. Isotalon mukaan pitäisi muistaa myös se, ettei osuuskunnassa oppiminen ja työnteko välttämättä johda opintojen jälkeen yrittäjyyteen. Yhteisöllinen toiminta kasvattaa sisäistä yrittäjyyttä, jota voi yhtälailla hyödyntää toisen palveluksessa.

Tekniikan- ja liikenteenalan vaatetuksen tuntiopettaja Anna Kauppila-Timonen (16.4.2014, sähköposti) korostaa opiskelijan persoonallisuuden huomioimista opintosuunnitelmissa. Opiskelijalla, jolla on keskittymisvaikeuksia tai muu vastaava ongelma sopeutua normaaliin luokahuoneopetukseen, voisi todennäköisesti olla paremmat mahdollisuudet onnistua itsenäisesti tehtävässä työssä. Tähän voisi oppilaitososuuksunnassa työskentely olla ratkaisu. Opiskelijalla voi olla myös muita sosiaalisia tai terveydellisiä syitä, jonka vuoksi opiskelijaa ei voi pakottaa tai päästää työssäoppimaan oppilaitoksen ulkopuolelle. Kauppila-Timonen harmittelee sitä, että top-paikkoja on myös vaikea löytää, sillä monen yrityksen henkilöstöpolitiikka suosii ottamaan vain 18 vuotta täytäneitä opiskelijoita. Tämä voi tulevaisuudessa olla ongelma, sillä hakujärjestelmän uudistuksen vuoksi opiskelijat ovat etupäässä ensimmäisen ja toisen vuoden ajan alaikäisiä, ylioppilaspaikeille tulevia lukuun ottamatta.

5.4 Asiakastyöt ja verkostoituminen

OSAO/Pikisaaren yksikön alueella olevassa Tuuma & Tikki-myyvälässä myydään opintojen yhteydessä opiskelijoiden valmistamia tuotteita. Myynnissä on myös NY Vuosi yrittäjänä -ohjelmassa mukana olevien yrittäjien tuotteita. Myymälässä olevien tuotteiden lisäksi opiskelijat tekevät koulun nimissä paljon myös muita asiakastöitä, joista saatu tulo tulee oppilaitoksen maksullisen palvelutoiminnan hyväksi. Vs. myymälänhoitajan Sanna Järvenpää (14.3.2014, sähköposti) pitää Tuuma & Tikki – myymälää hyvänä paikkana myydä käsityöalan tuotteita. Myymälää voitaisiin hyödyntää osuuskunnassa tehtyjen tuotteiden myyntipaikkana, samalla tuotevalikoima laajenisi nykyisestä. Tuuma & Tikki voisi toimia myös tilausasiakkaille tehtävien tuotteiden ja palvelujen yhdyspaikkana. Järvenpää, joka myös itse on valmistunut artesaaniksi Pikisaaren yksikön tekstiilialalta, uskoo, että osuuskunnan myötä yhteistyö eri ammattialojen välillä lisääntyisi ja verkostoituminen toisi jokaiselle uusia asiakaskontakteja sekä monipuolisia projekteja. Ja mikäli

jo valmistuneet opiskelijat saisivat jäädä toimimaan osuuskuntaa, voisivat he toimia jonkin aikaa mentoreina ja tukena uusille opiskelijoille opinnoissa ja osuuskuntayrittämisessä.

Osuuskuntatoiminnan tuomalla verkostoitumisella on rakennusrestaurointialan ammattialavastaa-va Merja Tenhusen (1.4.2014, sähköposti) mielestä koko restaurointialaa työllistävä vaikutus. Kun eri alojen toimijat toimivat yhdessä, voidaan ottaa vastaan myös isompia työmaita kuin nykyisin. Tenhusen mielestä osuuskunnassa tehtävät työt ei välttämättä aina tarvitsisi olla työssäoppisjaksoja, vaan työllä voisi suorittaa myös esimerkiksi asiakaslähtöisen valmistamisen opintojakson. Yrittäjyysagentti Tuohimaan (11.3.2014, sähköposti) mielestä tulee kuitenkin muistaa, etteivät kaikki opiskelijat halua toimia osuuskunnassa. Esimerkiksi vaatetusalalla kaikki opiskelijat tekevät asiakastöitä. Jos kaikki työt tehtäisiin osuuskunnassa, ei se Tuohimaan mielestä olisi enää työssäoppimista, vaan normaali oppimista eri tutkinnoissa. Tuohimaa (sama) ja Isotalo (11.3.2014, keskustelu) korostavat, että koulun asiakastyön ja osuuskunnassa tehtävän tilaustyön välinen ero tulee selvittää. Onko yleensäkin mahdollista päätyä ratkaisuun, jossa kaikki asiakastyöt tehdään osuuskuntatoiminnan kautta.

5.5 Taustatyö oppimisympäristön kehittämiseen

Osuuskuntatoiminnan ja projektiluonteisen oppimisympäristön luominen on ollut kehittämisajatuksena Pikisaaren yksikössä jo vuosia. Vaatetusalan opettaja Jaana Riihijärvi laati vuonna 2012 (Hakupäivä 16.4.2014) opettajan työelämäosaamisen täydennyskoulutuksen kehittämistehtävänä prosessimallin Pikisaaren yksikön ja Osuuskunta Oulun Tietotaidon yhteistyöstä. Prosessimallin mukaan opiskelija liittyisi jäseneksi Osuuskunta Tietotaitoon, mutta hyödyntäisi Pikisaaren yksikön toimitiloja sekä ohjausta liikeideansa tuotteistamisessa. Oppilaitos antaisi opiskelijan käyttöön työtilat ja koneet ja laitteet, joista opiskelija maksaisi käyttökorvauksen.

Opetuksen kehittämistä voitaisiin toteuttaa myös av-viestinnän opettajien Anu Virpin sekä Kirsi Schalin (2014, hakupäivä 16.4.2014) laatiman projektioppimisen mallin avulla. Heidän laatimansa kehittämishankkeen tavoitteena on lisätä opiskelun työelämälähtöisyyttä ja rakentaa oppimisympäristö työelämää vastaavaksi. Kyse ei varsinaisesti ole osuuskuntatoiminnasta, vaikka mallin tarkoituksena onkin tuotteistaa ammattialan tarjoamia palveluja ja samalla tukea opiskelijoiden yrittäjyysosaamista. Virpin ja Schalin mielestä projektioppimisenmalli soveltuu erityisesti audiovisuaalisen viestinnän perustutkinnon opinnoissa. Heidän mielestään varsinainen osuuskuntatoiminta soveltuu enemmän jo valmistuneille opiskelijoille tai NY yrittäjyys -ohjelman jatkolukuksi.

5.6 Pikisaaren yksikön opiskelijoiden antamia kehittämisehdotuksia

Jokaisella oppilaitoksella on oma toimintakulttuurinsa, joka heijastuu yhteisön jäsenten toiminnassa, ajattelussa, tottumuksissa, päätöksenteossa. Mikäli halutaan luoda uutta ja vahvistaa opiskelijoiden yrittäjämäistä asennetta ja lisätä yrittäjyyden houkuttelevuutta yhtenä uravaihtoehtona tulee kehittämisessä huomioida opiskelijoiden mielipiteet. Tutkimuksessa haluttiin saada kuuluviin siten opiskelijoiden näkemys osuuskunnan tarpeellisuudesta sekä arviointi yrittäjyysopintojen tämän hetkisestä näkyvyydestä opinnoissa. Opiskelijoiden kiinnostus tutkimusta ja kyselyä kohtaan oli laimeaa ja vastauksia saatiin vain viideltä opiskelijalta. Vastausten määrä on kuitenkin riittävä, sillä tapaustutkimuksessa on tärkeämpää saada tietoa vähästä paljon, kuin paljosta vähän ja tutkimukseen vastasivat ne, jotka olivat asiasta oikeasti kiinnostuneita.

Kyselyyn vastanneet opiskelijat ymmärsivät mitä käsitteet omaehtoinen yrittäjyys, sisäinen yrittäjyys sekä ulkoinen yrittäjyys tarkoittavat. Edellä mainitut käsitteet miellettiin kuitenkin etupäässä erilliseksi oppiaineeksi tai NY yrittäjyys opintojen yhteydessä käsiteltyihin asioihin, vaikka käsitteiden pitäisi sisäistää kaikkiin tutkinnon osiin,

Sain kyllä ihan riittävästi tietoa yrittäjyydestä, mutta oikeastaan sitä kautta kun osallistuin NY-opintoihin. Muilla oppijaksoilla yrittäjyyteen liittyviä asioita ei ole käyty oikeastaan läpi ollenkaan. Enkä sitä kyllä odottanutkaan, koska yrittäjyys on aiheena niin laaja, että se on hyväkin pitää omana kokonaisuutena. (Puualan opiskelija.)

Nuori yrittäjä-ohjelmassa mukana ollessamme saimme jonkin verran tietoa yrittäjyydestä ja mukavasti käytännön kokemusta, mutta olisi ollut mukavaa, jos opettajallamme olisi ollut mahdollisuuksia käydä kanssamme läpi asioita vielä enemmän. Aikaa siihen oli tosi vähän. (Korualan opiskelija.)

Opiskelijat kokivat, että NY Vuosi yrittäjä – ohjelma vastasi ennako-odotuksia, eikä sen koettu haittaavan opintoja, vaan päinvastoin kannustavat opiskelemaan myös muut aineet paremmin ja tehokkaammin. Ongelmalliseksi koettiin se, että kun yritystoiminnan aloittamiskustannuksista oikein ole mitään tietoa, myös hinnoittelu koettiin vaikeaksi.

Ohjelma vastaa odotuksiani ja pidän siitä niin paljon, että käyttäisi siihen mielelläni vielä enemmän aikaa kuin mitä mahdollista. Minusta on hyvä, että tietyt asiat käydään yhdessä teoretisella läpi ja opettaja on auttamassa tarpeen vaatiessa. Asioita aletaan aina rohkeasti tekemään eikä jäädä kiinni teoriaan. Yksi asia, mitä olen jäänyt kaipaamaan NY-opinnoissa, on se, että jollakin tunnilla käytäisiin konkreettisesti läpi, mitä yrittäjäksi alkaminen vaatii. Minkä suuruiset ovat aloituskustannukset ja mitä vaadittavat koneet ja laitteet maksavat, jos ne ostaa uusina. Nämä ovat yrittäjän arkeen liittyviä tärkeitä kysy-

myksiä, eikä minulla ole oikeastaan minkäänlaista käsitystä kustannuksista. (Puualan opiskelija.)

NY -ohjelma vastaisi odotuksia, mutta hiukan enemmän olisi saanut olla tietoa papereiden pyörittelystä ja siitä mitä lupia ja papereita yrittäjänä tarvitaan. Hinnoittelu on aina erittäin hankalaa. Varsinkin kannattavuus on asia, josta saisi olla paljon enemmän tietoa jo kouluaikana, koska näyttää että opiskelijoilla on koko ajan liian halvat hinnat omista tuotteistaan. (Korualan opiskelija)

Ny -ohjelma ylitti odotukset, erinomainen. Tähän ohjelmaan kannattaa panostaa. Ohjausta emme saaneet ainakaan liikaa, mutta toisaalta, ryhmämme oli muutenkin äärimmäisen omatoiminen. Koulu tuki kyllä mainiosti toimintaa mm. järjestämällä tapahtumia, joissa pystyi yrittämään. Projekti kannattaisi aloittaa suunnittelumielessä jo 1.vuosikurssilla ja aloittaa kunnolla 2. vuonna ja jatkaa 3. vuonna. Ohella pystyi opiskelemaan muita aineita, mikäli projektiin heittäytyy, se saattaa kyllä viedä aikaa muulta opiskelulta. (Vaatesalan opiskelija.)

Olen aikuisopiskelija ja meidän opintojen alussa annettiin ymmärtää, että NY – toiminta on vain nuorille. Nyt myöhemmin - - on ilmennyt, että ilmeisesti ikä ei olisikaan ollut rajoite. Itse olisin todella halunnut harjoitella yrittäjyyttä jo opintojen aikana. (Korualan aikuisopiskelija.)

Osuuskuntatoiminta kiinnosti opiskelijoita, mutta tietoa tarvittaisiin lisää. Opiskelijoilla oli myös kokemusta osuuskunnassa toimimisesta. Myös työssäoppimista haluttaisiin suorittaa mieluummin yrittäjänä kuin toisen palveluksessa. NY -ohjelmaan osallistumisella halutaan kartuttaa työssäoppimista.

Olisin erittäin kiinnostunut osuuskuntatoiminnasta valmistumiseni jälkeen tai jopa opintojeni aikana, kun NY – opinnot päättyvät. Osuuskunta antaisi varmaan helpomman mahdollisuuden alkaa yrittäjäksi valmistumisen jälkeen, sillä ei tarvitsisi ottaa henkilökohtaisesti niin suurta riskiä yrittäjyyden alkuvaiheessa, eikä tarvitsisi varmaankaan niin suurta taloudellista ponnistustakaan, jos osuuskunnassa olisi paljon jäseniä. Tarvitsisin kuitenkin enemmän tietoa, sillä en ole täysin tietoinen, miten yrittäjyys tällaisessa yhteisössä toimii. Haluaisin suorittaa kaikki työssäoppimisjaksot yrittäjämäisesti. Opintojen alkuvaiheessa sain luvan tehdä osan työssäoppimisesta NY-yrityksessäni, mutaa nyt NY-opinnot kirjataankin johonkin toiseen kokonaisuuteen opintokortissani ja työssäoppiminen täytyy mennä suorittamaan kokonaisuudessaan toisen palvelukseen. Minulla on ollut jo ennen koulun aloittamista haaveena ja tavoitteena perustaa oma yritys. Siksi suorittaisin mielelläni kaikki työssäoppimisjaksotkin yrittäjämäisesti, koska siinä saisin parasta harjoitusta tulevaan. (Puualan opiskelija.)

Liityin koulun jälkeen osuuskuntaan, mutta en ainakaan tällä hetkellä halua olla hallituksessa. Se riippuu varmaan siitä, millainen osuuskunta ja sen toiminta on. Hankalaa - - kommunikoida osuuskunnan sisällä, osa ihmisistä on kauempana ja näemme harvoin. Aluksi haastavaa ymmärtää, miten toimitaan. Eri osuuskunnilla on erilaisia sääntöjä. Kun oppii toimintatavat, on helpompaa. Onneksi osuuskunnan jäsen ei ole yrittäjä vaan työntekijä, joten ei tarvitse maksaa yrittäjäeläkettä ym. maksuja, koska tuloja ei ole paljon, alussa vain kauhean paljon menoja. Olen tähän mennessä aika tyytyväinen tilanteeseen,

mutta jos joku miettii liittymistä tai perustamista, niin pääasia olisi, että osuuskunnassa on selkeät säännöt miten toimitaan ja kaikki haluavat yhteistä hyvää. Liian isokaan ei osuuskunnan kannata olla. (Korualan opiskelija.)

Opiskelijat pitivät Pikisaaren oppimisympäristöä kehittävänä ja hyvänä. Käsityöosuuskunnan arvioitiin tuovan Pikisaareen imagollista hyötyä. Osuuskunnan avulla saataisiin kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden mielestä uudenlainen kulttuuriympäristö.

Pikisaari oli mielestäni mukava oppimisympäristö. Käsityöosuuskunta voisi olla hyvä asia ja siinä olisi sellaista imagollista hohtoa ja myyjäisissä ja muualla myyntipaikoissa sana leviäisi osuuskunnasta ja sen tuotteista. Ihmiset yhdistäisivät sen Pikisaareen ja sen uusiin tuuliin ja uuteen kulttuuriyhteisöön, mikä sinne on kehittymässä. (Korualan opiskelija.)

Pikisaari on loistava oppimisympäristö. Sen sijainti, puitteet ja henkilökunta on huippuluokkaa. Osuuskuntatoiminta kuulostaa mielestäni erittäin hyvältä ja uskoisin sen vaikuttavan positiivisesti sekä opiskelijoiden ammattitaidon kehittymiseen että Pikisaaren yksikön imagoon. (Puualan opiskelija.)

Oppimisympäristönä Pikisaari oli mitä parhain, parempaa ei olisi voinut toivoa. Osuuskunta vahvistaisi ammattitaidon kehittymistä ja säilymistä - - ja tukisi Pikisaaren imagoa, parantaisi ja vetäisi puoleensa. (Vaatusalan opiskelija.)

5.7 Osuuskunta KuKaPa

Oppilaitososuuskunnan perustamisesta ja toiminnasta koskevia kysymyksiä lähetettiin tutkimuksessa viiteen osuuskuntaan. Kysymyksillä haluttiin saada esimerkkejä siitä, miten osuuskunta on perustettu ja miten se käytännössä toimii. Näistä yksi osuuskunta vastasi esitettyihin kysymyksiin. Kahdesta osuuskunnasta kysymykset siirrettiin eteenpäin osuuskunnan uusille toimijoille, mutta määräaikaan 17.4.2014 mennessä vastauksia ei kuitenkaan saatu.

Tutkimuksen kysymyksiin vastasi Osuuskunta KuKaPan hallituksen jäsenistöä. KuKaPa on alun perin perustettu 2009, tällöin osuuskunnan nimi oli PuuPakkaA. Osuuskunta KuKaPan jäsenistöön kuuluu jäseniä mm. sisustus-, vaatetus-, tekstiili-, ja hiusalalta.

Osuuskunnan idea lähti käsi- ja taideteollisuusalan tarpeista. Opiskelijat ottivat itse asioista selvää ja perustivat osuuskunnan itsenäisesti. Koulutuskuntayhtymä ei aloitukseen vaikuttanut. Koulun kautta järjestettiin tapahtumia esim. tiedonhakuun. Koulun rooli oli antaa tähän mahdollisuus ja käynnistysäys. Silloinen rehtori Tarja Asula oli mukana. Lisäksi aloitettiin ”Hope part II” -hanke, johon liittyi paljon byrokratiaa. Tällä hetkellä oppi-

laitos tarjoaa tilat, laitteet ja ohjauksen. Opettajat ovat tutustuneet oppilaitososuuskuntiin sekä muihin käsi- ja taideteollisuus osuuskuntiin.

Osuuskuntatoiminta vaatii hallituksen jäseniltä aktiivisuutta ja aikaa sekä osaamista. Toiminnassa aktiivisesti olevien opiskelijoin, eteenkin osuuskunnan hallituksen puheenjohtajan opiskeluaika saattaa helposti venyä ja työtehtävien jakoon kannattaa siten osuuskunnissa kiinnittää huomiota. Osuuskunnan tuloksellinen menestyminen vaatii jäseniltään sisäistä yrittäjäyyttä, yhteistyökykyä, joustavuutta, aktiivisuutta, aloitteellisuutta, luovuutta ja rohkeutta sekä sitoutuneisuutta. Osuuskuntatoiminnan täytyy tuottaa konkreettista hyötyä, että jäsen kokee toiminnan itselleen tärkeäksi.

Kirjanpidon hoitaa ulkopuolinen. Koulu ei ole resursoinut mitenkään ja osuuskunnan jäsenet hoitavat hallinnolliset tehtävät. Osuuskunnan hallitustyöskentely vie aikaa opinnoilta ja hallinnollisissa tehtävissä olevan opiskelijan tehtävät voivat viivästyä. Toisaalta aktiivinen työskentely esim. omien tuotteiden parissa lisää motivaatiota ja innostaa tekemään enemmän kuin olisi minimi ja välttämätöntä. Tähän olisi ihanteellista liittää - opintoviikkojen kertyminen. Ammatillisen tutkinnon osana esim. asiakaslähtöinen valmistaminen voisi tulla kolme opintoviikkoa hallituksen jäsenille. Osuuskunnan toiminnan aktiivisuus riippuu puheenjohtajan aktiivisuudesta. Puheenjohtajan on osattava delegoida ja vastaanottaa itsekkin apua, jotta puheenjohtajuus ei vaikuta opintojen etenemiseen. On tärkeää, että jäseniä on monta, jotta työt ei kuormita epätasaisesti jäseniä.

Opintojen suorittaminen KuKaPassa on koettu tärkeäksi. Lisäksi tärkeää on myös verkostoituminen, markkinointi ja talousasioiden harjoittelu. Osuuskunnassa voi jatkaa vielä valmistumisen jälkeenkin, mutta koulun tiloja ei enää saa käyttää. Opiskelijat ovat pitäneet tärkeänä yhdessä tekemistä. Koulun eri alojen ja osastojen kesken on nähtävissä sosiaalisten suhteiden aktivoitumista ja yhteistyötä sekä tiedonkulun lisääntymistä.

KuKaPan hallituksen puheenjohtajan Anneli Felmannin ja hallituksen jäsenten Minna Kantolan, Tarja Moisio-Rannikon ja Tanja Hyvämäen mielestä osuuskuntien yhteisöllisyydessä on myös käänköpuoli. ”Erialaisten mielipiteiden yhteensovittaminen on joskus hankalaa ja jäsenten omaaloitteinen aktiivisuus ei vielä ole välttämättä täysin käynnistynyt. Osuuskunta toimintamuotona voisi olla tunnetumpi.”

6 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön toimeksiantaja oli OSAO/Pikisaaren yksikkö ja kehittämistutkimuksen ensisijaisena tavoitteena oli selvittää miten OSAO/Pikisaaren yksikön opettajat ja opiskelijat suhtautuvat oppilaitososuuskuntaan, löytyykö yksiköstä tarvittava innokkuus ja halukkuus sekä mahdollisuus perustaa oppilaitososuuskunta ja mitkä asiat täytyy ottaa huomioon osuuskuntaa perustettaessa. Opinnäytetyö on tehty laadullisena tapaustutkimuksena, sillä tapaustutkimus soveltui hyvin lähestymistavaksi, kun halutaan ymmärtää organisaation, kuten tässä tutkimuksessa, Pikisaaren yksikön tilannetta ja halua tuottaa kehittämissuhteita. Tehdyssä tutkimuksessa ei siis ollut tarkoitus käytännössä viedä muutosta eteenpäin tai varsinaisesti kehittää vielä mitään konkreettista, vaan tuoda esiin kehittämissuhteita ja ratkaisuehdotuksia.

Tutussa työorganisaatiossa paras tapa saada tietoa oli keskustelut, haastattelut ja osallistuminen sekä havainnointi palaverissa ja kokouksissa. Tutkimukseen tärkeää tietoa saatiin yllättävissäkin asiayhteyksissä. Opettajien sekä myös opiskelijoiden työjärjestykset koulupäivinä ovat kiireiset, joten sähköpostilla esitetyt tarkennukset sekä kysymykset oli joustavin tapa saada ajantasaista tietoa. Opiskelijoiden sekä myös oppilaitososuuskuntien vähäinen kiinnostus kyselyä kohtaan selittynee yleisellä mediaähkylällä, joka kiusaa kaikkia sosiaalisen median välineitä käytäviä. Kyselyihin ei vain viitsitä vastata ja opinnäytetyökyselyjä on paljon. Organisaatioin jäsenenä minulla oli se etu, että pääsin kirjautumaan muistioihin, pöytäkirjoihin sekä kyselyihin, joissa oli reaaliaikaista ja eteenkin käyttökelpoista materiaalia, koska sisällöt ovat suoraan työyhteisöstä tuotettua. Kehittämistyössä yleensä oletetaan, että organisaation henkilöt ovat velvollisia osallistumaan toimintojen kehittämiseen. Näin ollen organisaation sisällä tietoa oli helppo kysyä ja saada. Osekin laajalaisesta tuntemuksestani oli hyötyä kokonaisuuksien hahmottamisessa.

Opinnäytetyön aihe löytyi helposti, koska osuuskuntatoiminnan aloittaminen ja työssäoppimispaikkojen saannin ongelmallisuus on havaittu Pikisaarella jo kauan sitten. Aloitin opinnäytetyön keväällä 2013, mutta syksyn työ- ja opiskelukiireiden vuoksi varsinainen tekeminen siirtyi keväälle 2014. Siirtäminen oli tarkoituksen mukaista myös siitä syystä, että pedagogisen osuuskunnan perustaminen tuli konkreettiseksi Pikisaaren yksikön HOPE YTY – hankkeeseen osallistumisen kautta. Hankkeen lopullinen rahoituspäätös tuli opetus- ja kulttuuriministeriöltä lisäselvityspyynnön vuoksi vasta 10.2.2014. Hanketoimintaan osallistuminen edellyttää kuitenkin pedagogista pä-

tevyyttä, joten en itse siihen voi kuitenkaan toimijana osallistua. Hankerahoja ei myöskään saa käyttää osuuskunnan perustamiskustannuksiin, näin ollen osuuskunnan perustamiseen täytyy löytyä resurssi Pikisaaren muun toiminnan rahoituksesta. Osuuskunnan perustaminen keväällä 2014 kevät lukukauden lopussa ei opiskelijoiden valmistumiskiiireiden vuoksi ole myöskään aika-talullisesti mahdollista. Edellä esitettyjen tosiseikkojen vuoksi, opinnäytetyön rajaus kehittämis-ehdotuksiin tuntui siten järkevältä ja opinnäytetyön valmistuminen toukokuussa 2014 ajallisesti oikealta ratkaisulta.

Opinnäytetyön aiheena osuuskuntatoiminta ja yrittäjämäinen ja yrittäjyysmyönteisen oppimisympäristön rakentaminen on kiinnostava ja liittyy myös olennaisesti opiskelemaani yrittäjyyden ja liiketoimintaosaamisen koulutusohjelmaan. Toisen asteen ammatillisen koulutuksen tutkinnonperusteiden käsitteet ja tutkintojen osat ovat varsinaiseen opetustoimintaa osallistumattomalta hiukan vaikea sisäistää. Kokonaisuuden hahmottamista on helpottanut kuitenkin se, että pienessä kouluyksikössä taloussihteerin tehtäväkuva on laaja ja osallistun johtoryhmän työskentelyyn sekä lukuvuosisuunnitteluun. Olen kiinnostunut kehittämään myös omaa pedagogista osaamistani hakemalla opettajakorkeakouluun. Opiskeluuni työn ohessa sekä myös opinnäytetyön tekoon työyhteisössä suhtauduttiin erittäin myönteisesti ja Pikisaaren yksikön henkilöstö tuki opinnäytetyön valmistumista.

Kehittämistutkimuksen tulokset osoittavat kiistatta, että yrittäjämäinen ja yrittäjyyteen suuntaava toimintakulttuuri on OSAO/Pikisaaren yksikössä sisäistetty ja yksikön vuoden 2014 käyttösuunnitelman kärkihankkeeksi otettu työssäoppiminen yrittäjänä sekä oppilaitososuuskunta halutaan aloittaa. Osoituksena yrittäjyystoiminnan jo onnistuneesta toteuttamisesta opetussuunnitelmissa on Pikisaaren opettajien ja opiskelijoiden yhdessä toteuttama aktiivinen ja näkyvä NY Nuori Yrittäjyys – toiminta, jota Pikisaareissa on toteutettu vuodesta 2010. Tälle aktiiviselle ja näkyvälle toiminnalle halutaan myös jatkopolku osuuskuntatoiminnan avulla. Näkyvyyden lisääminen ei koske vain NY yrittäjyyttä vaan koko käsi- ja taideteollisuusala. Käsityöläisyyden arvostusta ja jatkuvuutta kulttuurihistoriallisesti arvokkaassa Pikisaareissa halutaan korostaa. Osuuskuntatoiminnalla saataisiin lisättyä käsi- ja taideteollisuusalan näkyvyyttä omana ammattialana, mutta se mahdollistaisi myös verkostoitumisen muiden ammattialojen kanssa.

OSAO/Pikisaaren yksikkö on osa Oulun seudun ammattiopistoa, joten yksikkökohtaisten kehittämissuunnitelmien toteuttamisessa täytyy ottaa huomioon koko organisaatiota koskevat linjaukset.

Opinnäytetyössä on tämän vuoksi otettu esiin koko Osekkin koulutusorganisaatiota koskevia tulevaisuuden muutoksia, jotka tulevat ratkaisevasti vaikuttamaan Pikisaaren yksikön toimintaan.

Myllytullin yksikön ja Pikisaaren yksikön hallinnollisella yhdistämisellä 1.8.2014 lähtien yhdeksi uudeksi yksiköksi ei välttämättä tarvitse olla negatiivinen vaikutus osuuskuntatoiminnan aloittamiseen. Suuremmasta opiskelijamäärästä voi jatkossa paremminkin olla vain hyötyä, kun haetaan osuuskuntaa aktiivisia myös muun alan kuin käta-alan toimijoita. Mutta, jos Pikisaaren yksikön opetustilat siirretään pois käsityöläisyyden tyyssijoilta Pikisaaresta, sillä on todennäköisesti paljon enemmän vaikutusta osuuskunnan toimintaedellytyksiin. Oppilaitoksen sijainnilla uskotaan olevan suuri merkitys vetovoimaan eli siihen kuinka kiinnostuneita opiskelijat ovat tulevaisuudessa käsi- ja taideteollisuusalan opiskelupaikoista.

Valtion taholta tulevat taloudelliset kiristykset sekä tutkintouudistus koskee kaikkia oppilaitoksia, joten niiden vaikutuksiin myös Pikisaassa on helpompi sopeutua. Tutkinnon uudistus ja rahoitusperusteiden muutosten taustalla on tehokkuuteen ja tuloksellisuuteen pyrkiminen. Opiskelijoiden halutaan valmistuvan mahdollisimman nopeasti ja joustavasti sekä yrittäjälähtöisesti. Rahoitusjärjestelmä suosii erityisesti tulevaisuudessa tuloksellisuutta, sillä rahoitus perustuu suurelta osin suorituksiin ja valmiisiin tutkintoihin. Tuntuu siltä, että oppilaitoksista halutaan muovata opiskelijatehtaita, jossa tuotetaan mahdollisimman paljon ja nopeasti mahdollisimman taloudellisesti. Herää kysymys, kärsiikö koulutuksen laatu?

Mutta tulivat muutokset mistä lähtökohdasta tahansa, aiheuttavat ne aina epävarmuutta ja myös pelkoa oman työpaikan säilymisestä. Epävarmuus voi viedä energian opetustyön oikealta tekemiseltä, luovuudelta sekä myös halua suunnitella toimintaa kauaskantoisesti. Epävarmuudelle ei kuitenkaan saa antaa sijaan, vaan omaa osaamista tulee korostaa ja arvostaa. Nyt on juuri oikea hetki lisätä käsi- ja taideteollisuusalan näkyvyyttä perustamalla oppilaitososuuskunta OSAO/Pikisaaren yksikköön. Perustamiseen tarvitaan taloudellisia resursseja, mutta suurin resurssi on kuitenkin innostus, jonka lähtee osaavista opettajista, taitavista opiskelijoista, muusta henkilökunnasta, muista käta-alan osuuskunnista sekä käsityöalan työelämän edustajista sekä Pikisaaren kulttuurihistoriallisesta ja kauniista oppimis- ja työ- ja asuinmiljööstä.

LÄHTEET

Erkko, M, projektipäällikkö. Sastamalan koulutuskuntayhtymä. Tarkennettu hankehakemus. OKM päätös. Sähköpostiviesti seija.lehto@osao.fi, mervi.manelius@osao.fi 26.2.2014.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 6.painos. Tampere: Vastapaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Immonen, N. Pellervo. Uusi osuustoiminta-liite 4/99. Hakupäivä 22.4.2014.
http://www.pellervo.fi/otlehti/ot1_06/kouluille_kp.htm.

Isotalo, L., korualan lehtori, ammattialavastaava, OSAO/Pikisaaren yksikkö. 2014. Keskustelu 11.3.2014.

Järvenpää S., vs. myymälänhoitaja Tuuma & Tikki-myymä. OSAO/Pikisaari. Osuuskuntatoiminta. Sähköpostiviesti mervi.manelius@osao.fi 14.3.2014.

Kananen, J. 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kauppila-Timonen A., tuntiopettaja, tekstiili- ja vaatetusala, OSAO/Pikisaaren yksikkö. Osuuskunnan perustaminen. Sähköpostiviesti mervi.manelius@osao.fi 16.4.2014.

Kivelä, V, projektikoordinaattori, Oulun seudun ammattiopisto 20.3.2014.
Sähköpostiviesti yksikönjohtajat@osao.fi, koulutusjohtajat@osao.fi.

Kujala, H. 2013. Oppilastyö ammattilaisten uhka? Väri ja Pinta. 2013/2. 14–15.

Laki ammatillisesta koulutuksesta 21.8.1998/630. Hakupäivä 10.4.2014.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980630>.

Lassila, H. 2009. Mitä yrittäjyys minulle merkitsee? AMK-opiskelijoiden käsityksiä yrittäjyydestä. Teoksessa J. Kansikas, P. Kyrö, J. Seikkula-Leino & T. Römer- Paakkanen. Yrittäjätasvatuksen muotoutuva maisema-yrittäjyyskasvatuksen identiteettiä rakentamassa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 65–85.

Lehto, S, yksikönjohtaja, OSAO/Pikisaarenyksikkö. Kulttuurialan koulutustarveselvitys 2012. Sisäinen lähde. Hakupäivä 7.4.2014. H:\Kulttuurialan koulutustarveselvitys.

Lehto, S., yksikönjohtaja, OSAO/Pikisaaren yksikkö. Viranhaltijapäätös 209 §, 27.11.2013. Sisäinen lähde. Hakupäivä 25.3.2014 H:\HOPE YTY.

Loimaan ammatti ja aikuisopisto 2014. Osuuskunta KuKaPa. Hakupäivä 22.4.2014 <http://www.loimaa.lskky.fi/osuuskunta-puupakka>.

Louekari, A., koulutusjohtaja, OSAO/Pikisaaren yksikkö. 2014. Keskustelu 5.3.2014.

Maskonen, K., talouspäällikkö, Osekk. Ennuste ammatillisen koulutuksen yksikköhinnan perusteista ja laskennasta vuodelle 2014. Sähköpostiviesti mervi.manelius@osao.fi 25.2.2014.

Museovirasto 2009. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY. Hakupäivä 5.3.2014. http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2081.

Numminen, t & Utriainen, V. 2012. NY Vuosi yrittäjänä. Opettajan opas 2012–2013. Helsinki: Nuori Yrittäjyys ry.

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2009. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: WSOYPro Oy.

Opetushallitus. 2009. Ammatillisen perustutkinnon perusteet. Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto. Artesaani 2009. Opetushallitus määräys 25/011/2009. Opetushallituksen julkaisu. Helsinki.

Opetushallitus. 2009. Ammattikoulutus tutkinnot. Ohjeen-perustutkintojen perustetyöprosessi. Julkaisu .(ei julkaisupaikkaa eikä aikaa).

Opetushallitus. 2014a. Säädökset ja ohjeet. Kulttuuriala. Hakupäivä 9.3.2014.
http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/ammattilliset_perustutkinnot/kulttuuriala.

Opetushallitus 2014b. Säädökset ja ohjeet. Tekniikan- ja liikenteenala. Hakupäivä 9.3.2014.
http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/ammattilliset_perustutkinnot/tekniikan_ja_liikenteen_ala.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2014a. Ammatillisen koulutuksen opiskelijavalintojen uudistaminen. Hakupäivä 14.3.2014.
http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/vireilla_koulutus/opiskelijaksiotto/index.html?lang=fi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2014b. Kehittämishankkeet. Koulutustakuu osana yhteiskuntatakuuta. Hakupäivä 16.3.2014.
<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/Hankkeet/koulutustakuu/>.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014c. Ammatillisen koulutuksen hallinto, ohjaus ja rahoitus. Hakupäivä 9.4.2014.
http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/ammattillinen_koulutus/hallinto_ohjaus_ja_rahoytus/?lang=fi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014. OKM/444/522/2013. HOPE YTY hankepäätös 10.2.2014. Opetus- ja kulttuuriministeriönkirjaamo.

Opetusministeriö. 2009. Yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivat. Opetusministeriön julkaisu 2009:7.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 30.12.2013/1287. Hakupäivä 19.3.2014.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20131287>.

Osk Craft & Design 2014. Hakupäivä 22.4.2014.
<http://craftanddesign.fi/>.

Oulun seudun ammattiopisto. 2013. Opetussuunnitelman yhteinen osa. Ammattiopiston lautakunta 4.6.2013.

Oulun seudun ammattiopisto 2014a. Oulun seudun ammattiopisto OSAO. Hakupäivä 17.4.2014.
<http://www.osao.fi/>.

Oulun seudun ammattiopisto 2014b. Nuoret. Käsi- ja taideteollisen perustutkinto.
Hakupäivä 12.3.2013.
<http://www.osao.fi/index.php?2205>.

Oulun seudun ammattiopisto 2014c. Nuorten opiskelu. Opintojen rakenne. Hakupäivä 17.4.2014.
<http://www.osao.fi/index.php?1843>.

Oulun seudun ammattiopisto 2014d. Nuorten opiskelu. Opintojen rakenne. Hakupäivä 17.4.2014.
Nuorisosteenn koulutus. Hakupäivä 17.4.2014 <http://www.osao.fi/index.php?1829>.

Oulun seudun ammattiopisto 2014e. Nuoret. Tutkinnot. Hakupäivä 9.3.2014.
<http://www.osao.fi/index.php?1838>.

Oulun seudun ammattiopisto 2014f. Nuoret. Tekstiili- ja vaatetusalan perustutkinto. Hakupäivä 9.3.2014. <http://www.osao.fi/index.php?1970>.

Oulun seudun ammattiopisto 2014g. Nuorten opiskelu. Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto.
Hakupäivä 21.3.2014.
<http://www.osao.fi/index.php?1851>.

Oulun seudun ammattiopisto 2014h. Nuoret. Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto. Tuotteen suunnittelun ja valmistuksen koulutusohjelma (vaatetusala). Hakupäivä 21.3.2014.
<http://www.osao.fi/index.php?2205>.

Oulun seudun ammattiopiston lautakunta 18.2.2014 § 9. 2014a. OSAOn Myllytullin ja Pikisaaren hallinnollinen yhdistäminen 1.8.2014 alkaen. Sisäinen lähde. Hakupäivä 25.3.2014.
<http://ktweb.osekk.ouka.fi/>.

Oulun seudun ammattiopiston lautakunta 29.4.2014 § 26. 2014b. OSAOn Myllytullin ja Pikisaaren yksikön yksikönjohtajan viran täyttäminen. Sisäinen lähde. Hakupäivä 8.5.2014.

<http://ktweb.osekk.ouka.fi/>.

Oulun seudun ammattiopisto/Pikisaaren yksikkö. 2014. Sijoittumiskysely. Sisäinen lähde. Hakupäivä 22.4.2014. H:\opettajakunnan kokoukset\lopekokous 5.2.2014.

Oulun seudun koulutuskuntayhtymä Osekk 2013. Oulun seudun ammattiopisto OSAO. Hakupäivä 17.4.2014. <http://www.osekk.fi/index.php?184>.

Oulun seudun koulutuskuntayhtymä Osekk 2014a. Hakupäivä 17.4.2014.

<https://www.osekk.fi/>.

Oulun seudun koulutuskuntayhtymä Osekk 2014b. 2020-strategia. Hakupäivä 17.4.2014. <http://www.osekk.fi/index.php?480>.

Oulun seudun koulutuskuntayhtymä. Osekk 2014c. Osekin kiinteistöjen suuntaviivat. Sisäinen lähde. Hakupäivä 23.4.2014. https://www.osekk.fi/index.php?id=21&news_id=1503.

Pellervo-Seura.2007. Kehittyvä osuuskunta. Kysyvä työkirja pienosuuskunnille. Hakupäivä 23.3.2014. http://www.pellervo.fi/storage/tietopankki/kehittyva_osuuskunta.pdf.

Pellervo-Seura. 2010 Osuuskunnan perustajan opas. Hakupäivä 26.3.2014.

http://pellervo.fi/storage/tietopankki/osuuskunnan_perustajan_opas2010w.pdf.

Pöyhönen, S. 2013. Osuuskunta ja osuuskuntalaki. 3.uudistettu painos. Helsinki:Talentum.

Pöytäri, S. 2014. Tekstiilialan ammattitutkinto. Tekstiilialan koulutusselvitys. OSAO. Pikisaaren yksikkö. Hakupäivä 29.4.2014. Sisäinen lähde. H:\Tutkintotiimi.

Rentola, P., opetusneuvos, Opetushallitus, Koulutustoimialapalvelut. Rahoitus. 2014.

Ammatillisenrahoituksen teemapäivä. Luento 13.3.2014.

Restaurointiopiskelijat 2005. OSAO/ Pikisaaren yksikkö. Alceniuksen kädenjälki. Rakennushistoriaselvitys Oulun seudun ammattopiston Pikisaaren yksikön vaiheista 1882–2007. Rakennushistoriaselvitys/harjoitustyö 8.5.2006, Oulu: OSAO/Pikisaaren yksikkö.

Riihijärvi, J., vaatetusalan tuntiopettaja. OSAO/Pikisaaren yksikkö. Osuuskuntatoiminta 10.12.2012. Sisäinen lähde. Hakupäivä 16.4.2014. H:\Yrittäjyys

Roine, P., toimistos sihteeri, OSAO/Pikisaaren yksikkö. Työelämäjaksot. Sähköpostiviesti mervi.manelius@osao.fi 25.3.2014.

Schali, K., tuntiopettaja, audiovisuaalinen viestintä, OSAO/Pikisaaren yksikkö. Media-assistentiksi joustavasti projektioppimisympäristössä 4.4.2014. Sisäinen lähde. H:\

Taidosto osk. 2013. Taidoston käsityskirja. Esite. Hanna Savisaari ja Tiimi. Ikaalinen: Taidoston hallitus.

Taidosto-osuuskunta 2014. Hakupäivä 22.4.2014.

<http://www.taidosto.fi/>

Tenhunen M., lehtori. rakennusrestaurointiala, OSAO/Pikisaaren yksikkö. Osuuskunta. Sähköpostiviesti mervi.manelius@osao.fi 1.4.2014.

Tilastokeskus. Suomen virallinen tilasto (SVT). Sijoittuminen koulutuksen jälkeen. Hakupäivä 18.2.2014.

http://www.stat.fi/til/sijk/2012/sijk_2012_2014-02-12_tie_001_fi.html.

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere: Tampere University Press.

Torvinen, A., 2014. Uusi tutkinto kasaan pisteistä. Muutos tuo lisää joustoa opiskelutapoihin ja opiskeluaikoihin. Sanomalehti Kaleva 11.3.2014. Kotimaa 6.

Tuohimaa, P., vaatetusalan lehtori, ammattialavastaava, yrittäjyysagentti. OSAO/Pikisaaren yksikkö. Sisäinen lähde. Hakupäivä 21.3.2014. H:\Yrittäjyys.

Tuohimaa, P., vaatetusalan lehtori, ammattialavastaava, yrittäjyysagentti. OSAO/Pikisaaren yksikkö. Osuuskunta ajatuksia. Sähköpostiviesti mervi.manelius@osao.fi 11.3.2014.

Tuuri, H. 2011. Let's Hope. Kohti yrittäjyyden oppimisen vallankumousta. Toinen painos.

Saarijärvi: HOPE 2011.

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2012. Nuortenyhteiskuntatakuu. TEM raportteja 8/2012. Hakupäivä 19.2.2014. <http://www.tem.fi/julkaisut?C=98033&xmid=4772>.

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2014. Ammattinetti. Ammattialat. Käsityöalat. Hakupäivä 20.3.2014. http://www.ammattinetti.fi/ammattialat/detail/4/93_ammattiala;jsessionid=E6F21335FBFB3A9A94C26BCF657FF79F#Lahialat.

Virpi, A., tuntiopettaja, audiovisuaalinen viestinnän ammattialavastaava, OSAO/Pikisaaren yksikkö. Media-assistentiksi joustavasti projektioppimisympäristössä 4.4.2014. Sisäinen lähde.

Hakupäivä 16.4.2014. H:\

KÄSI- JA TAIDETEOLLISUUSALAN PERUSTUTKINNON, ARTESAANI, TAVOITTEET JA TUTKINNON MUODOSTUMINEN

Käsi- taideteollisuusalan perustutkinnon muodostuminen
Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto, 120 ov

AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

4. Ammatilliset tutkinnon osat, 90 ov

Tutkinnon osiin sisältyy työssäoppimista vähintään 20 ov, esteettistä ja visuaalista osaamista vähintään 5 ov, yrittäjyyttä vähintään 5 ov ja opinnäyte vähintään 2 ov

4.1 Kaikille pakolliset tutkinnon osat

4.1.1 Asiakaslähtöinen valmistaminen, 10 ov

4.1.2 Kulttuurilähtöinen valmistaminen, 10 ov

4.2 Tuotteen suunnittelun ja valmistuksen koulutusohjelma

4.2.1 Tuotteen suunnittelu, 10 ov

4.2.2 Tuotteen valmistaminen, 20 ov

4.3 Ympäristön suunnittelun ja rakentamisen koulutusohjelma

4.3.1 Toteuttamisen suunnittelu, 10 ov

4.3.2 Palvelun toteuttaminen, 20 ov

4.4 Kaikille valinnaiset tutkinnon osat

Valittava yhteensä 40 ov kohdista 4.4.1–4.5.5

4.4.1 Asiakaspalvelu ja myyntityö, 10 ov

4.4.2 Kulttuurin soveltaminen käsityöhön, 10 ov

4.4.3 Ohjaustoiminta, 10 ov

4.4.4 Palvelun tuotteistaminen, 10 ov

4.4.5 Sisustustyö, 10 ov

4.4.6 Stailaus, 10 ov

4.4.7 Taidekäsityö, 10 ov

4.4.8 Tilaustyön valmistaminen, 10 ov

4.4.9 Tuotekehitys, 10 ov

4.4.10 Tuotteen valmistaminen käsityönä, 10 ov

4.4.11 Tutkinnon osat ammatillisista perustutkinnoista, 10 ov

4.4.12 Tutkinnon osa ammattitutkinnoista

4.4.13 Tutkinnon osa erikoisammattitutkinnoista

4.4.14 Paikallisesti tarjottavat käsi- ja taideteollisuusalan tutkinnon osat, 5–10 ov

4.5 Muut valinnaiset tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa, 0–10 ov

4.5.1 Yrittäjyys, 10 ov

4.5.2 Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 2 ov

4.5.3 Ammattitaitoa syventävät ja laajentavat tutkinnon osat

4.5.4 Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat

4.5.5 Lukio-opinnot

4.6 Ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävät tutkinnon osat (perustutkintoa laajentavat tutkinnon osat)

4.6.1 Yritystoiminta, 10 ov

4.6.2 Tutkinnon osat ammatillisista tutkinnoista

(ammattilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot, erikoisammattitutkinnot)

4.6.3 Ammatillisista osaamista yksilöllisesti syventävät paikallisesti tarjottavat tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa

5. Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa (yhteiset opinnot), 20 ov

5.1 Pakolliset tutkinnon osat Pakolliset Valinnaiset

5.1.1 Äidinkieli

5.1.2 Toinen kotimainen kieli

5.1.2.1 Toinen kotimainen kieli, ruotsi

5.1.2.2 Toinen kotimainen kieli, suomi

5.1.3 Vieras kieli

5.1.4 Matematiikka

5.1.5 Fysiikka ja kemia

5.1.6 Yhteiskunta-, yritys- ja työelämä tieto

5.1.7 Liikunta

5.1.8 Terveystieto

5.1.9 Taide ja kulttuuri

5.2 Valinnaiset tutkinnon osat

5.2.1 Ammattitaitoa täydentävien pakollisten tutkinnon osien valinnaiset lisäosat, ks. edellä kohdat 5.1.1–5.1.9

5.2.2 Ympäristötieto

5.2.3. Tieto- ja viestintäteknikka

5.2.4. Etiikka

5.2.5. Kulttuurien tuntemus

5.2.6. Psykologia

5.2.7 Yritystoiminta

Opetuskieleltään ruotsinkielisessä koulutuksessa toisen kotimaisen kielen opintojen laajuus on 2 ov,

jolloin pakollisten ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien laajuus on 17 ov ja valinnaisten 3 ov.

Liikunnan pakollisten opintojen laajuus on 1 ov ja terveystiedon pakollisten opintojen laajuus on 1 ov.

Koulutuksen järjestäjä voi päättää liikunnan ja terveystiedon pakollisten opintojen jakamisesta poikkeavalla

tavalla kuitenkin siten, että niiden yhteislaajuus on kaksi opintoviikkoa.

6. Vapaasti valittavat tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa, 10 ov

Tutkinnon osiin sisältyy opinto-ohjausta vähintään 1,5 ov

KÄSI- JA TAIDETEOLLISUUSALAN PERUSTUTKINTO NÄYTTÖTUTKINNOSSA

4. Ammatilliset tutkinnon osat

4.1 Kaikille pakolliset tutkinnon osat

4.1.1 Asiakaslähtöinen valmistaminen

4.1.2 Kulttuurilähtöinen valmistaminen

4.2 Tuotteen suunnittelun ja valmistuksen osaamisala

4.2.1 Tuotteen suunnittelu

4.2.2 Tuotteen valmistaminen

4.3 Ympäristön suunnittelun ja rakentamisen osaamisala

4.3.1 Toteuttamisen suunnittelu

4.3.2 Palvelun toteuttaminen

4.4 Kaikille valinnaiset tutkinnon osat

Valittava yhteensä neljä tutkinnon osaa

4.4.1 Asiakaspalvelu ja myyntityö

4.4.2 Kulttuurin soveltaminen käsityöhön

4.4.3 Ohjaustoiminta

4.4.4 Palvelun tuotteistaminen

4.4.5 Sisustustyö

4.4.6 Stailaus

4.4.7 Taidekäsityö

4.4.8 Tilaustyön valmistaminen

4.4.9 Tuotekehitys

4.4.10 Tuotteen valmistaminen käsityönä

4.4.11 Tutkinnon osat ammatillisista perustutkinnoista

4.4.12 Tutkinnon osa ammattitutkinnoista

4.4.13 Tutkinnon osa erikoisammattitutkinnoista

4.6 Ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävät tutkinnon osat (perustutkintoa laajentavat tutkinnon osat)

4.6.1 Yritystoiminta

4.6.2 Tutkinnon osat ammatillisista tutkinnoista